

Ἑρμηνεία.

Διάφοροι Κανόνες ἐμποδίζουσι τὸ νὰ πηγαίῃ Ἐπίσκοπος εἰς ἐπαρχίαν ἄλλου, καὶ νὰ χειροτονῆ, ἢ ἄλλο τι ἐπισκοπικὸν ἔργον νὰ ἐνεργῆ, καθὼς ἐμποδίζει τοῦτο καὶ ὁ παρὼν Κανὼν, λέγων, ὅτι, τότε μόνον νὰ κάμνη τοῦτο, ὅταν καλεσθῆ διὰ γραμμάτων ἀπὸ τὸν μητροπολίτην καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπάγει. Εἰ δὲ καὶ χωρὶς νὰ τὸν καλέσῃ τινὰς ὑπάγη, ὅσαι μὲν ἱεροπραξίαι ἤθελε γένουν ἀπὸ αὐτὸν, νὰ ᾖναι ἄκυροι, εἴτε χειροτονίαι (1) εἴτε ἄλλα, αὐτὸς δὲ εἰς παιδείαν τῆς ἀταξίας του νὰ καθιερῆται. Ὅρα καὶ τὸν λέ. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ'.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κρίνοιτο, ἔπειτα συμβαίη περὶ αὐτοῦ διαφωνεῖν τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, τῶν μὲν ἀθῶων τὸν κρινόμενον ἀποφαινόντων, τῶν δὲ, ἔνοχον, ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς πάσης ἀμφισβητήσεως, ἔδοξε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἑτέρους τινὰς, τοὺς ἐπικρινούντας καὶ τὴν ἀμφισβήτησιν διαλύσοντας, τοῦ βεβαιῶσαι σὺν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν, ἐπισκόπου κρινομένου διὰ τινὰ ἐγκλήματά του ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας, ἀκολουθήσῃ νὰ μὴ συμφωνήσιν ὅλοι, ἀλλὰ ἄλλοι μὲν νὰ καταδικάζουσιν αὐτὸν, ἄλλοι δὲ νὰ ἀθῶνουνσι, διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι, διὰ νὰ λυθῆ κάθε ἀμφισβησίς, πρέπει ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας νὰ καλῆ ἀπὸ τὴν πλησιοχώρον ξένην ἐπαρχίαν καὶ ἄλλους ἐπισκόπους, διὰ νὰ θεωρήσουν ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης τοῦ κρινομένου τὴν ἀμφίβολον ὑπόθεσιν, καὶ νὰ βεβαιώσουν τὴ δίκαιον. Ἀνάγνωθι τὸν δ'. τῆς παρούσης, καὶ τὸν οδ'. Ἀποστολ. τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. καὶ ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ'.

Εἰ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ τισιν ἐγκλήμασι κατηγορηθῆς, κριθείη ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπων, πάντες τε σύμφωνοι μίαν κατ' αὐτοῦ ἐξενέγκειαν ψῆφον τοῦτον μηκέτι παρ' ἑτέροις δικάζεσθαι, ἀλλὰ μένειν βεβαίαν τὴν σύμφωνον τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων ἀπόφασιν. || Ἀποσ. οδ' τῆς β'. ς'. τῆς οδ'. θ'. ιζ'.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν ὁμοῦ ἐπίσκοπος τινὰς κατηγορηθῆς διὰ ἐγκλήματά του, κριθῆ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους, καὶ ὅλοι συμφώνως μίαν ἀπόφασιν κάμνουσιν ἐναντίον του, αὐτὸς κατὰ τὸν παρόντα κανόνα, δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ κριθῆ ἀπὸ ἄλλους ἐπισκόπους, ἀλλὰ νὰ μένη βεβαία ἢ κατ' αὐτοῦ σύμφωνος τῶν ἐπισκόπων ἀπόφασιν. Φανερόναι γὰρ ἡ συμφωνία τῶν αὐτῶν, ὅτι δίκαια εἶναι ἢ τούτου καθαίρεσις. Ὁ δὲ Ζωναράς λέγει, ὅτι, ἂν καὶ ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐπαρχίας κρίνουν, ὅλοι ὁμοῦ δὲν συμφωνήσουν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ἔμπορεῖ ὁ κρινόμενος νὰ ἀναβιδάσῃ τὴν κρίσιν του εἰς ἄλλο μεγαλύτερον ἐπίσκοπον κριτήριον (2), περὶ οὗ εἴπομεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ δ'. κανόνος τῆς παρούσης. Ὅρα καὶ τὸν οδ'. ἀποστ. τὸν ς'. τῆς β'. καὶ τὸν θ'. καὶ ιζ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ'.

Εἰ τις Ἐπίσκοπος σχολάζων ἐπὶ σχολάζουσαν Ἐκκλησίαν ἑαυτὸν ἐπιρρίψας, ὑφαρπά- || Ἀποστ. ιδ'. ζοὶ τὸν θρόνον δίχα Συνόδου τελείας, τοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, καὶ εἰ πᾶς ὁ λαὸς ὃν ὑφῆρπασεν ἔλοιτο αὐτόν. Τελείαν δὲ ἐκείνην εἶναι Σύνοδον, ἣ συμπάρεστι καὶ ὁ τῆς Μητροπόλεως.

(1) Τὸ νὰ μένουν ἄκυροι αἱ χειροτονίαι αὗται ἐννοεῖται, καθὼς καὶ ὁ ς'. Κανὼν τῆς δ'. ἐνόησε, καὶ ὅρα ἐκεῖ. Ὁμοίως ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κη'. Ἀποστολικοῦ καὶ τοῦτο δὲ σημείωσαι εἰς τὸν παρόντα Κανόνα, ὅτι καὶ ἂν τινὰς καλεσθῆ εἰς τὸ νὰ ἱεουργήσῃ Ἀρχιερεὺς εἰς ἄλλου Ἀρχιερέως ἐπαρχίαν, ὁμοῦ εἰς τὸ ἱερὸν σύνθρονον ἐπάνω νὰ καθίσῃ δὲν συγχωρεῖται, κατὰ τὴν Συνοδικὴν διάγνωσιν Μιχαὴλ Πατριάρχου τοῦ Ὑπάτου τῶν φιλοσόφων (παρὰ Ἀρμενοπούλ. ἐπιτομ. τῶν Κανόνων σελ. β τοῦ α' τόμου τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων). Ὅρα

καὶ τὸν πβ'. τῆς ἐν Καρθαγένῃ.

(2) Σημείωσαι ὅτι δὲν εἶναι ἐναντίος εἰς τὸν παρόντα Κανόνα ὁ δ'. τῆς ἐν Σαρδικῇ, καθὼς λέγει ὁ Βαλαμίων, ἐπειδὴ οὗτος μὲν λέγει, ὅτι ὁ κριθείς ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἐπισκόπους τῆς ἐπαρχίας νὰ μὴ κρίνεται πλέον εἰς ἄλλους, ἐκεῖνος δὲ μὴ προσθετώντας τὸ, ἀπὸ ὅλους, συγχωρεῖ νὰ θεωρῆται ἡ κρίσις τοῦ κρινομένου εἰς μεγαλύτερον δικαστήριον ἐκκλησιαστικόν. Ἀφίνω νὰ λέγω, ὅτι οὗτος προσθέτει καὶ τὸ νὰ ᾖναι οἱ κρινόντες ὅλοι σύμφωνοι, ὡς εἴπομεν.

Ἑρμηνεία.

Σχολάζων μὲν Ἐπίσκοπος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἔχει Ἐκκλησίαν, ἢ διὰ τί αὐτὸς δὲν ἐδέχθη διὰ τὴν μοχθηρίαν τῶν ἐπαρχιωτῶν του, καὶ ὄχι ἀπὸ ἐδικῆν του κακίαν, κατὰ τὸν λς'. Ἀποστολικόν, ἢ διατί ἡ ἐπαρχία του αὕτη κρατεῖται ἀπὸ βαρβάρους καὶ ἔθνικοὺς, κατὰ τὸν λζ'. τῆς ς'. (1) σχολάζουσα δὲ Ἐκκλησία εἶναι ἢ μὴ ἔχουσα ἐπίσκοπον διὰ τινὰς περιστάσεις. Ἀνίσως λοιπὸν σχολάζων ἐπίσκοπος ὑπάγη εἰς σχολάζουσαν παροικίαν, καὶ ἀρπάσῃ τὸν θρόνον αὐτῆς, χωρὶς νὰ τὴν δώσῃ εἰς αὐτὸν ἢ τελεία Σύνοδος, ἦτοι Σύνοδος, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται παρὼν καὶ ὁ Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας, διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οὗτος νὰ ἀποβάλλεται ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην, κἂν καὶ ὁ λαὸς αὐτῆς θέλῃ νὰ ἔχῃ αὐτὸν ἐπίσκοπον, διὰ τὸν ἀρπακτικὸν καὶ πλεονεκτικὸν τρόπον ὅπου μετεχειρίσθη εἰς τὸ νὰ τὴν λάβῃ (2). Ὅρα καὶ τὸν ιδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Εἴ τις Ἐπίσκοπος χειροθεσίαν Ἐπισκόπου λαβὼν, καὶ ὀρισθεὶς προεστάναι λαοῦ, μὴ ἢ Ἀποστ. λς' καταδέξοιτο τὴν λειτουργίαν, μὴδὲ πείθοιτο ἀπιέναι εἰς τὴν ἐγγχειρισθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν, τοῦτον εἶναι ἀκοινωνήτον, ἕως ἂν ἀναγκασθεὶς καταδέξοιτο, ἢ ὀρίσῃ τι περὶ αὐτοῦ ἢ τελεία Σύνοδος τῶν κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἐπισκόπων.

Ἑρμηνεία.

Ἐὰν τινὰς χειροτονηθῇ, διὰ τῆς τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστίας, ἐπίσκοπος ἐπαρχίας τινὸς, δὲν πείθεται δὲ νὰ ὑπάγη εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν ταύτην του ἐπαρχίαν, προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι οὗτος νὰ ἀφορίζεται ἀπὸ τὴν συγκοινωνίαν τῶν Συνεπισκόπων του, ἕως οὔ, ἢ νὰ καταπεισθῇ νὰ ὑπάγη, ἢ νὰ ὀρίσῃ δι' αὐτὸν ἢ τὸν Μητροπολίτην ἔχουσα παρόντα τελεία Σύνοδος τὸ πρακτέον. Τυχὸν γὰρ ἢ Σύνοδος αὕτη νὰ δεχθῇ αὐτὸν, καὶ νὰ τὸν λύσῃ ἀπὸ τὸ ἐπιτίμιον τῆς ἀκοινωνησίας, διὰ τὰς εὐλόγους αἰτίας ὅπου αὐτὸς ἤθελε προβάλλει εἰς αὐτὴν (3). Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λς'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος χειροτονηθεὶς εἰς παροικίαν, μὴ ἀπέλθῃ εἰς ἣν ἐχειροτονήθη, οὐ παρὰ ἢ Ἀποστ. λς' τὴν ἑαυτοῦ αἰτίαν, ἀλλ' ἦτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν, ἢ δι' ἑτέραν αἰτίαν οὐκ ἐξ αὐτοῦ γενομένην, τοῦτον μετέχει τῆς τιμῆς καὶ τῆς λειτουργίας, μόνον μὴδὲν παρενοχλοῦντα τοῖς πράγμασι τῆς Ἐκκλησίας ἐνθα ἂν συνάγοιτο. Ἐκδέχασθαι δὲ τοῦτον, ὁ ἂν ἢ τῆς ἐπαρχίας τελεία Σύνοδος κρίνασα, τὸ παριστάμενον ὀρίσῃ.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ὁ ἀνωτέρω καὶ ὁ παρὼν Κανὼν τὰ αὐτὰ σχεδὸν περιέχουσιν, ὅπου περιέχει καὶ ὁ λς'. τῶν Ἀποστόλων. Λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι, ἐὰν ὁ χειροτονηθεὶς αὐτὸς ἐπίσκοπος δὲν ὑπάγη εἰς τὴν ἐπαρχίαν του, ὄχι διὰ κἄμμιαν ἀξιοκατηγόρητον αἰτίαν ἐδικῆν του, ἀλλὰ, ἢ διὰ τὴν ἀταξίαν τοῦ λαοῦ, ἢ διὰ κἄμμιαν ἄλλην ἀφορμὴν ἐξωτερικὴν, οὗτος καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ἀρχιερέως νὰ ἔχῃ, καὶ τὰς ἱεροπραξίας τὰς ἀνηκούτας εἰς τὸν ἀρχιερέα νὰ ἐνεργῇ, πλὴν νὰ μὴ προξενῇ σκάνδαλα καὶ ταραχὰς εἰς τὰς ξένας ἐπαρχίας, εἰς τὰς ὁποίας ἤθελεν ὑπάγη (χωρὶς γὰρ τῆς γνώμης τοῦ κατὰ τόπον Ἀρχιερέως, οὔτε νὰ διδάσκῃ αὐτὸς δύναται, οὔτε νὰ ἱερουργῇ, οὔτε νὰ χειροτονῇ, οὔτε νὰ σφετερίζεται τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐκεῖσε ἐκκλησίας). Πρέπει δὲ νὰ προσμῆνη, ἕως οὔ νὰ διορίσῃ περὶ αὐτοῦ τελεία Σύνοδος, ἢ μετὰ τοῦ Μητροπολίτου, κἄμμιαν πρόνοιαν καὶ πόρον ζωῆς καὶ καταστάσεως. Ὅρα τὸν λς'. Ἀποστολικόν.

(1) Ἀγκαλὰ καὶ κυρίως εἰπεῖν σχολάζων οὗτος οὐ λέγεται, καθ' ὅτι καὶ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Κομνηνοῦ, ζήτησις ἔγινεν, ἂν πρέπη νὰ λογισθῇ σχολάζων Ἰωάννης ὁ Ἀπλουχέρης, ὁ ἐπὶ κῆ χρόνους Πατριάρχης ὦν τῆς Ἀντιοχείας, ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν δὲν ἤμπόρεσε νὰ ὑπάγῃ ὡς κρατουμένην ἀπὸ τοὺς Φράγκους, καὶ ἀπεφασίσθη ὅτι αὐτὸς σχολάζων ἐν ἐννοεῖται, διότι καὶ χειροτονίας, καὶ ψήφους μυρίας ἔκαμε τῶν ὑποκειμένων τῷ Ἀντιοχείας Μητροπολιτῶν, κἂν καὶ εἰς τὸν θρόνον Ἀντιοχείας νὰ ἐνιδρυθῇ δὲν ἤμπόρεσεν. Ὅθεν ὡς μὴ σχολάζων, οὐδὲ Κωνσταντινουπόλεως ἔγινε, καίτοι ζητηθεὶς, ἀλλ' ὁ μέγας Οἰκονόμος τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐν ἔτει 6642 ἀπὸ Ἀδάμ, ἀπὸ δὲ Χριστοῦ 1134. Καὶ ὅρα τὸν λς'. τῆς ς'.

(2) Τὸν παρόντα Κανὼνα αὐτολεξεὶ ἀναφέρει καὶ ἡ Οἰκουμε-

νικὴ δ'. Σύνοδος ἐν τῇ ια'. πράξει αὐτῆς· σημειῶσαι δὲ ὅτι, ἐὰν καὶ ὁ Νικηφόρος Μητροπολίτης Γάγγρας, Ἡγούμενος γεγονῶς τῆς Μονῆς τοῦ Κοσμιδίου, ἔλαβεν ὡς σχολάζων τὴν Ἀμαστριν, καὶ ὁ Λεοντοπόλεως, ὡς σχολάζων τὴν Ἀρκαδιούπολιν, καὶ ὁ Ἀξιουπόλεως σχολάζων ἔλαβε τὴν Ἀβυδον, εἶτα τὴν Ἀπρω, καὶ ὁ Κύπρου Νικόλαος Μουζάλων, σχολάζων καὶ ἡγούμενος τῆς ρηθείσης Μονῆς τοῦ Κοσμιδίου ὦν χρόνους 36, ἔγινε Κωνσταντινουπόλεως (Δοσιθ. σελ. 224. τῆς Δωδεκαβίβλου) καὶ ἄλλοι πολλοί. Ὅμως οὗτοι πάντες ἔλαβον τὰς ἐπαρχίας ψήφῳ καὶ ἐκδόσει τῆς Συνόδου, καὶ οὐχὶ μὲ τρόπον ἀρπακτικόν.

(3) Ὁμοίως καὶ τὸν παρόντα Κανὼνα ἢ αὐτῇ δ'. Σύνοδος ἀναφέρει αὐτολεξεὶ ἐν τῇ αὐτῇ ια'. πράξει.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Ἐπίσκοπον μὴ χειροτονεῖσθαι δίχα Συνόδου καὶ παρουσίας τοῦ ἐν τῇ Μητροπόλει τῆς ἑπαρχίας. Τούτου δὲ παρόντος ἐξάπαντος, βέλτιον μὲν συνεῖναι αὐτῷ πάντας τοὺς ἐν τῇ ἑπαρχίᾳ συλλειτουργοὺς, καὶ προτῆκει δι' ἐπιστολῆς τὸν ἐν τῇ Μητροπόλει συγκαλεῖν. Καὶ εἰ μὲν ἀπαντοῖεν οἱ πάντες, βέλτιον, εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τοῦτο, τοὺς γε πλείους ἐξάπαντος παρεῖναι δεῖ, ἢ διὰ γραμμάτων ὁμοψήφους γενέσθαι, καὶ οὕτω μετὰ τῆς τῶν πλειόνων, ἢτοι παρουσίας ἢ ψήφου γίνεσθαι τὴν κατάστασιν. Εἰ δὲ ἄλλως παρὰ τὰ ὠρισμένα γίγνοιτο, μηδὲν ἰσχύειν τὴν χειροτονίαν. Εἰ δὲ κατὰ τὸν ὠρισμένον Κανόνα γίγνοιτο ἡ κατάστασις, ἀντιλέγοιεν δὲ τινες δι' οἰκείαν φιλονεικίαν, κρατεῖν τὴν τῶν πλειόνων ψῆφον.

Ἑρμηνεία.

Ὀλίγην διαφορὰν ἔχει ὁ Κανὼν οὗτος ἀπὸ τὸν δ' τῆς α'. Συνόδου· λέγει γὰρ καὶ οὗτος ὡσπερ ἐκεῖνος, ὅτι κανέννας ἐπίσκοπος νὰ μὴ ψηφίζεται, ἢ νὰ χειροθετηται, χωρὶς νὰ ᾔηται παρὼν ὁ Μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας. Παρὼν δὲ αὐτὸς, πρέπει νὰ συγκαλεῖ διὰ γραμμάτων καὶ τοὺς ἄλλους ἐπισκόπους· καὶ ἂν μὲν ἔλθουν ὅλοι, εἶναι καλλίτερον, εἰ δὲ καὶ εἶναι δυσκολία εἰς τὸ νὰ συναχθοῦν ὅλοι, ἐξάπαντος οἱ περισσότεροι πρέπει νὰ ᾔηται παρόντες, ἢ ἂν λείψουν σωματικῶς, ὁμῶς διὰ τῶν γραμμάτων αὐτῶν νὰ γίνουσι σύμφηφοι εἰς τὴν χειροτονίαν. Ἐὰν κατ' ἄλλον τρόπον γένη ἡ χειροτονία, νὰ μὴ ἔχη κάμμίαν ἰσχύϊν, ἢτοι νὰ ἀκυροῦται. Ἐὰν ὁμῶς με τοιοῦτον τρόπον γένουσι αἱ ψῆφοι ὑπὸ τῶν περισσοτέρων, μερικοὶ δὲ ἐξ αὐτῶν ἀντιλέγουσιν, ὅχι διὰ κάμμίαν εὐλογον αἰτίαν, ἀλλὰ διὰ φιλονεικίαν καὶ πείσμα αὐτῶν, ἢ μὲν τῶν μερικῶν γνώμη νὰ ἀκυροῦται, ἢ δὲ τῶν περισσοτέρων ψῆφος νὰ ἔχη τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχύϊν, καθὼς καὶ ὁ ε' τῆς α'. τοῦτο φησὶν. Ὁρχ καὶ τὸν α'. Ἀποστολικὸν καὶ δ' τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς χρείας, καὶ τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις, καλῶς ἔχειν ἔδοξε, συνόδους κατ' ἐκάστην ἐπαρχίαν τῶν ἐπισκόπων γίνεσθαι δεύτερον τοῦ ἔτους. Ἀπαξ μὲν, μετὰ τὴν τρίτην ἐβδομάδα τῆς ἑορτῆς τοῦ πάσχα, ὥστε τῇ τετάρτῃ ἐβδομάδι τῆς πεντηκοστῆς ἐπιτελεῖσθαι τὴν σύνοδον, ὑπομνησκοντος τοὺς ἐπαρχιώτας τοῦ ἐν τῇ μητροπόλει. Τὴν δὲ δευτέραν σύνοδον γίνεσθαι εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις, ἣτις ἐστὶ δεκάτη Ὑπερβεραιίου. Ὡστε ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς συνόδοις προσιέναι πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ πάντας τοὺς ἡδικεῖσθαι νομίζοντας, καὶ παρὰ τῆς συνόδου ἐπικρίσεως τυγχάνειν. Μὴ ἐξεῖναι δὲ τινὰς κατ' ἑαυτοὺς ποιεῖσθαι, ἄνευ τῶν πεπιστευμένων τὰς μητροπόλεις.

Ἀπος. λζ'. τῆς α'. ε'. τῆς δ'. ιθ'. τῆς ε'. ἢ τῆς ζ'. ε'. τῆς ἐν Λαοδ. μ'. τῆς ἐν Καρθ. κς'. ξ'. ξά. πά. πδ'. πε'. ρδ'.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν ὀλίγην διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὸν λζ'. ἀποστολικόν. Διορίζει γὰρ, ὅτι εἶναι πρᾶγμα ἐπιφελές τὸ νὰ γίνωνται σύνοδοι τῶν ἐπισκόπων εἰς κάθε ἐπαρχίαν δύο φοραῖς τὸν χρόνον, διὰ νὰ λύουσι τὰς ἀμφισβητίας, καὶ ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, ὅπου ἤθελαν τύχουσι. Ἡ μὲν μία, κατὰ τὴν δ'. ἐβδομάδα τῆς πεντηκοστῆς μετὰ τὸ πάσχα, ἢ δὲ ἄλλη, κατὰ τὰς εἰδοῦς (περὶ ὧν ὄρα τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ξβ'. τῆς ε'), ἢτοι κατὰ τὴν δεκάτην τοῦ Ὀκτωβρίου, εἰς τὰς ὁποίας συνόδους νὰ συναθροίζωνται ὅλοι οἱ ἀδικημένοι νὰ θεωροῦν τὰς κρίσεις των. Χωρὶς δὲ τῆς παρουσίας τῶν μητροπολιτῶν, συνόδους τοιαύτας νὰ μὴ δύνανται νὰ κάμουν μόνοι των οἱ ἐπίσκοποι. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν λζ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Ἐπίσκοπον ἀπὸ παροικίας ἐτέρας εἰς ἐτέραν μὴ μεθίστασθαι, μήτε αὐθαιρέτως ἐπιρρίπτοντα ἑαυτὸν, μήτε ὑπὸ λαῶν ἐκβιαζόμενον, μήτε ὑπὸ ἐπισκόπων ἀναγκαζόμενον. Μένειν δὲ εἰς ἣν ἐκληρώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐκκλησίαν, καὶ μὴ μεθίστασθαι αὐτῆς, κατὰ τὸν ἤδη πρότερον περὶ τούτου ἐξενεχθέντα ὄρον.

Ἀπος. ιδ'. τῆς α'. ιε'. τῆς δ'. ε'. τῆς ἐν Σαρδ. α'. β'. τῆς ἐν Καρθ. κς'.

Ἑρμηνεία.

Ὀλίγην διαφορὰν ἔχει καὶ οὗτος ὁ κανὼν ἀπὸ τὸν δ'. ἀποστολικόν. Λέγει δὲ ὅτι δὲν πρέπει ἐπίσκοπος νὰ ἀφίνη τὴν προτέραν ἐπαρχίαν του, καὶ νὰ παίρνη ἄλλην, μήτε θεληματικῶς αὐτὸς ἀπὸ λόγου του, μήτε ἂν καὶ σφοδρότατα βιάζεται ἀπὸ τὸν λαὸν τῆς ἄλλης ἐπαρχίας ἐκεῖνης, ἢ ἀναγκάζεται ἀπὸ ἐπισκόπους, ἀλλὰ καὶ πρέπει νὰ μένη εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ παρὰ Θεοῦ ἐξ ἀρχῆς ἐπαρχίαν, καὶ ἀπὸ αὐτῆς νὰ μὴ μεταβῇ, κατὰ

τὸν προεκτεθέντα ὄρον περὶ τούτου, τὸ ὅποιον φαίνεται μοι νὰ δηλῶ τὸν ρηθέντα ιδ'. Ἀποστολικὸν, ὃν καὶ ἀνάγνωθι.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐπιβαίνειν ἀλλοτρίᾳ πόλει τῆ μὴ ὑποκειμένη αὐτῷ, μηδὲ χώρα τῆ αὐτῷ μὴ διαφερούσῃ, ἐπὶ χειροτονία τινός, μηδὲ καθιστᾶν πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους εἰς τόπους ἑτέρῳ ἐπισκόπῳ ὑποκειμένους, εἰ μὴ ἄρα μετὰ γνώμης τοῦ οἰκείου τῆς χώρας ἐπισκόπου· εἰ δὲ τολμήσῃ τις τοιοῦτον, ἄκυρον εἶναι τὴν χειροθεσίαν, καὶ αὐτὸν ἐπιτιμίας ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν.

Ἀποστ. λέ. τῆς β'. ιβ'. τῆς γ'. ἢ τῆς δ'. κ'. τῆς ἐν Ἀντιοχ. ιγ'.

Ἑρμηνεία.

Σύμφωνος εἶναι ὁ παρῶν κανὼν μὲ τὸν ιγ'. τῆς αὐτῆς ταύτης συνόδου. Λέγει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι δὲν πρέπει ὁ ἐπίσκοπος νὰ πηγαίῃ εἰς τὴν πόλιν ἢ χώραν, τὴν ξένην καὶ μὴ ὑποκειμένην εἰς αὐτὸν, διὰ νὰ χειροτονῇ πρεσβυτέρους ἢ διακόνους, ἔξω μόνον μὲ τὴν ἄδειαν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου. Ὅποιος δὲ ἐπίσκοπος ἤθελε τολμήσῃ νὰ κάμῃ τοῦτο, ἢ μὲν χειροτονία ὁποῦ ἤθελε κάμῃ νὰ ᾖ ἄκυρος, αὐτὸς δὲ νὰ λαμβάνῃ τὸ πρέπον ἐπιτίμιον ἀπὸ τὴν σύνοδον. Ὅρα καὶ τὸν λέ. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ἐπίσκοπον μὴ ἐξεῖναι ἀντ' αὐτοῦ καθιστᾶν ἕτερον ἑαυτοῦ διάδοχον, κἂν πρὸς τῆ || Ἀποστ. ς'. τελευτῇ τοῦ βίου τυγχάνῃ. Εἰ δὲ τι τοιοῦτον γίνοιτο, ἄκυρον εἶναι τὴν κατάστασιν. Φυλάττεσθαι δὲ τὸν θεσμὸν τὸν ἐκκλησιαστικὸν, περιέχοντα, μὴ δεῖν ἄλλως γίνεσθαι, ἢ μετὰ συνόδου καὶ ἐπικρίσεως ἐπισκόπων, τῶν μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἀναπαυσσαμένου τὴν ἐξουσίαν ἐχόντων τοῦ προάγεσθαι τὸν ἄξιον.

Ἑρμηνεία.

Συμφώνως μὲ τὸν ς'. ἀποστολικὸν καὶ οὗτος ὁ κανὼν διορίζει λέγων, ὅτι δὲν ἔχει ἄδειαν ὁ ἐπίσκοπος αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ νὰ χειροτονῇ διάδοχον τοῦ θρόνου του ὅποιον θέλει, κἂν καὶ εἰς τὰ ὀλίσιμα εὐρίσκεται τῆς ζωῆς (1)· εἰ δὲ τις ἤθελε κάμῃ τοῦτο, νὰ ᾖ ἄκυρος ἢ χειροτονία. Πρέπει δὲ νὰ φυλάττεται ὁ περὶ τούτου τῆς ἐκκλησίας κανὼν, ὅστις διορίζει, κατὰ ἄλλον τρόπον διάδοχος τινὰς νὰ μὴ γίνεταί, παρέξ μὲ τὴν κρίσιν καὶ ψῆφον τῆς συνόδου τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες ἔχουν τὴν ἐξουσίαν, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ προκατόχου ἐπισκόπου, νὰ χειροτονοῦσι τὸν ἄξιον. Ὅρα καὶ τὸν ρηθέντα ς'. Ἀποστολικὸν.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

Τὰ τῆς ἐκκλησίας τῆ ἐκκλησίᾳ καλῶς ἔχει φυλάττεσθαι δεῖν μετὰ πάσης ἐπιμελείας || Ἀποστ. λή. μ'. καὶ ἀγαθῆς συνειδήσεως, καὶ πίστεως τῆς εἰς τὸν πάντων ἔφορον καὶ κριτὴν Θεόν, ἃ καὶ διοικεῖσθαι προσήκει μετὰ κρίσεως καὶ ἐξουσίας τοῦ ἐπισκόπου τοῦ πεπιστευμένου πάντα τὸν λαὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν συναγομένων. Φανερὰ δὲ εἶναι τὰ διαφέροντα τῆ ἐκκλησίᾳ μετὰ γνώσεως τῶν περὶ αὐτὸν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ὥστε τούτους εἰδέναι καὶ μὴ ἀγνοεῖν, τίνα ποτέ ἐστὶ τῆς ἐκκλησίας, ὥστε μηδὲν αὐτοὺς λανθάνειν, ἵνα, εἰ συμβαίνοι τὸν ἐπίσκοπον μεταλλάττειν τὸν βίον, φανερῶν ὄντων τῶν διαφερόντων τῆ ἐκκλησίᾳ πραγμάτων, μήτε αὐτὰ διαπίπτειν καὶ ἀπόλλυσθαι, μήτε τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου ἐνοχλεῖσθαι, προφάσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Δίκαιον γὰρ καὶ ἀρεστὸν παρά τε τῷ Θεῷ καὶ ἀνθρώποις, τὰ ἴδια τοῦ ἐπισκόπου, οἷς ἂν αὐτὸς βούλεται, καταλιμπάνεσθαι, τὰ μέντοι τῆς ἐκκλησίας, αὐτῆ φυλάττεσθαι, καὶ μήτε τὴν ἐκκλησίαν ὑπομένειν ζημίαν, μήτε τὰ τοῦ ἐπισκόπου προφάσει τῆς ἐκκλησίας δημεύεσθαι, ἢ καὶ εἰς πράγματα ἐμπίπτειν τοὺς αὐτῷ διαφέροντας, μετὰ τοῦ καὶ αὐτὸν μετὰ θάνατον δυσφημῆσαι περιβάλλεσθαι.

(1) Εἰ δὲ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Νάρκισσος ἑκατὸν δεκαεξέ χρόνων ὢν, καὶ μὴ δυνάμενος πλέον νὰ λειτουργῇ, κατέστησεν Ἱεροσολύμων τὸν ἐκ Καππαδοκίας Ἀλέξανδρον, Ἐπίσκοπον ὄντα ἐπαρχίας ἄλλης· ἀλλὰ τοῦτο ἐποίησεν ὄχι ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν διὰ νυκτὸς ἐπιφανείσαν αὐτῷ, ὡς ὁ Εὐσέβιος ἱστορεῖ βιβλ. ε'. κεφ. ι. καὶ ια. τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ Θεότεκνος Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, κατὰ

τὸν αὐτὸν Εὐσέβιον, ἂν προνοούμενος διὰ νὰ ἀφήσῃ διάδοχον εἰς τὸν θρόνον του μετὰ τὸν θάνατόν του, ἐχειροτόνησε τὸν Ἀνατόλιον, καὶ ὁμοῦ οἱ δύο εἰς μερικὸν καιρὸν ἦσαν τῆς Καισαρείας Ἐπίσκοποι. Ἀλλ' ὁμοίως ταῦτα, καὶ τὰ τοιαῦτα, μὴ Κανονικὰ ὄντα καὶ σπάνια, οὔτε πρέπει νὰ μιμῶνται, οὔτε νόμος τῆς Ἐκκλησίας νὰ γίνωνται.

Ἑρμηνεία.

Ἀπὸ τοὺς δύο Ἀποστολικούς τὸν λή. καὶ μ'. εἶναι συνθεμένος ὁ παρῶν κανὼν· λέγει γὰρ καὶ οὗτος, ὅτι τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα πρέπει νὰ φυλάττωνται μὲν μὲ κάθε ἐπιμέλειαν καὶ καλὴν συνείδησιν, ὡς ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ, νὰ κυβερνῶνται δὲ μὲ τὴν κρίσιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου, τοῦ ἐμπεπιστευμένου τὰς ψυχὰς τοῦ λαοῦ. Πρέπει δὲ νὰ ᾔηται φανερὰ εἰς τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, τόσον τὰ πράγματα τῆς ἐκκλησίας, ὅσον καὶ τὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἵνα μήτε ἐκεῖνα χάνωνται, μήτε τὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐξ αἰτίας ἐκείνου νὰ διαρπάζωνται, ἢ καὶ νὰ πίπτουν εἰς πειρασμοὺς οἱ συγγενεῖς τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τοὺς ὁποίους αὐτὸς (ἢ καὶ εἰς ὁποίους ἄλλους θελήσῃ) ἤθελεν ἀφήσῃ αὐτὰ, καὶ ἐκ τούτων νὰ δυσφημηθῇ καὶ μετὰ θάνατον τοῦ ἐπισκόπου τὸ ὄνομα. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ρηθέντας ἀποστολικούς.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Ἐπίσκοπον ἔχειν τῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων ἐξουσίαν, ὥστε αὐτὰ διοικεῖν εἰς ἢ Ἀποστ. λή. μά. πάντας τοὺς δεομένους μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ φόβου Θεοῦ. Μεταλαμβάνειν δὲ καὶ αὐτὸν τῶν δεόντων (εἶγε ἄρειτο) εἰς τὰς ἀναγκαῖας αὐτοῦ χρείας, καὶ τῶν παρ' αὐτῷ ἐπιξενούμενων ἀδελφῶν, ὡς κατὰ μηδένα τρόπον αὐτοὺς ὑστερεῖσθαι κατὰ τὸν Θεῖον Ἀπόστολον, λέγοντα· «Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθητόμεθα.» [ἀ. Τιμόθ. σ'. 8.] Εἰ δὲ μὴ τούτοις ἀρκοῖτο, μεταβάλλοι δὲ τὰ πράγματα εἰς οἰκιακὰς αὐτοῦ χρείας, καὶ τοὺς πόρους τῆς ἐκκλησίας ἢ τοὺς τῶν ἀγρῶν καρπούς μὴ μετὰ γνώμης τῶν Πρεσβυτέρων ἢ τῶν Διακόνων χειρίζοι, ἀλλ' οἰκείοις αὐτοῦ καὶ συγγενέσιν ἢ ἀδελφοῖς ἢ υἱοῖς παράσχοιτο τὴν ἐξουσίαν, εἰς τὸ, διὰ τῶν τοιούτων λεληθότως βλάπτεσθαι τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας· τούτον εὐθύνας παρέχειν τῇ Συνόδῳ τῆς ἐπαρχίας· εἰ δὲ καὶ ἄλλως διαβάλλοιτο ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ Πρεσβύτεροι ὡς τὰ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφέροντα, ἤτοι ἐξ ἀγρῶν ἢ καὶ ἐξ ἐτέρας προφάσεως ἐκκλησιαστικῆς εἰς ἑαυτοὺς ἀποφερόμενοι, ὡς θλίβεσθαι μὲν τοὺς πένητας, διαβολὴν δὲ καὶ δυσφημίαν προστρίβεσθαι τῷ τε λόγῳ καὶ τοῖς οὕτω διοικοῦσι, καὶ τούτους διορθώσεως τυγχάνειν, τὸ πρέπον δοκιμαζούσης τῆς ἁγίας Συνόδου.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν παρομοίως συνθεμένος εἶναι ἀπὸ τὸν λή. καὶ μά. ἀποστολικόν. Διορίζει δὲ, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸ νὰ διαμοιράζῃ μὲ εὐλάβειαν καὶ θεοφοβίαν τὰ εισοδήματα τῆς ἐκκλησίας εἰς ὄλους τοὺς πτωχοὺς καὶ ξένους, ὥστε νὰ μὴ ὑστεροῦνται αὐτοὶ ἀπὸ κανένα ἀναγκαῖον. Νὰ ἀπολαμβάνῃ δὲ καὶ αὐτὸς ἀπὸ αὐτὰ, τὰ ἀναγκαῖα μόνον καὶ χρειώδη (εἰάν ὁμοῦς δὲν ἔχῃ ἐδικὰ του χρήματα, ἀλλὰ εἶναι πτωχός), λέγει γὰρ ὁ ἀπόστολος, ὅτι εἰάν ἔχωμεν βρώματα εἰς τὸ νὰ τρεφώμεθα, καὶ ἱμάτια εἰς τὸ νὰ σκεπαζώμεθα, πρέπει νὰ ἀρκοῦμεθα εἰς αὐτὰ μόνον, καὶ ὄχι νὰ ζητοῦμεν τὰ περιττά. Ἐάν δὲ ὁ ἐπίσκοπος δὲν ἀρκῆται εἰς τὰ ἀναγκαῖα μόνον, ἀλλ' ἐξοδεύῃ τὰ τῆς ἐπισκοπῆς ἢ μητροπόλεως πράγματα εἰς τὰς χρείας του, χωρὶς τὴν εἶδησιν καὶ γνώμην τῶν οἰκονομούντων αὐτὰ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, ἢ χαρίζῃ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ συγγενεῖς του, ὥστε μὲ τὸν τρόπον αὐτὸν νὰ μὴ ἠμποροῦν νὰ δώσουν καθαρὸν λογαριασμὸν οἱ οἰκονόμοι αὐτοῦ τῶν εισοδημάτων τῶν τοιούτων πραγμάτων, λέγοντες τυχόν, ὅτι καὶ ὁ ἀρχιερεὺς καὶ οἱ συγγενεῖς του διαρπάζουσιν αὐτὰ· εἰάν, λέγω, τοῦτο ποιῇ ὁ ἐπίσκοπος, νὰ παιδεύεται ἀπὸ τὴν σύνοδον τῆς ἐπαρχίας. Εἰ δὲ πάλιν ὁ ἐπίσκοπος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ οἰκονόμοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι οἰκειοποιοῦνται μὲν αὐτοὶ τὰ εισοδήματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, οἱ πτωχοὶ δὲ ἀδελφοὶ στενοχωροῦνται ὑστερούμενοι τῆς ἐκ τούτων βοήθειας, καὶ πρὸς τούτοις κατηγορία καὶ δυσφημία προξενεῖται εἰς αὐτοὺς τούτους τοὺς οἰκονομούντας τὰ τοιαῦτα πράγματα, καὶ εἰς τὸν λογαριασμὸν ὁποῦ κατ' ἔτος δίδουσι (μὲ τὸ νὰ μὴ ᾔηται αὐτὸς καθαρὸς, ἀλλὰ δόλιος καὶ κλεπτικὸς)· ἂν τοῦτο, λέγω, κάμνουν καὶ αὐτοὶ, νὰ διορθῶνται ἀπὸ τὴν σύνοδον, ὀρίζουσιν καὶ τὸ πρέπον εἰς αὐτοὺς ἐπιτίμιον, καὶ τὴν οἰκονομίαν ὁποῦ πρέπει νὰ γένη εἰς τὰ τοιαῦτα πράγματα. Ἀνάγνωθι καὶ τοὺς ρηθέντας ἀποστολικούς.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ

ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

Η Αγία και τοπική σύνοδος, ἡ ἐν Λαοδικείᾳ (1), τῇ μητροπόλει τῆς Πακατικῆς Φρυγίας συγκροτηθεῖσα, γέγονε κατὰ τοὺς περισσοτέρους, ἐν ἔτει 364 (2). Πολλοὶ δὲ Πατέρες ἐν αὐτῇ συνελθόντες ἀπὸ διαφόρους ἐπαρχίας τῆς Ἀσιανῆς (3), τοὺς παρόντας κανόνας ἐξέδωκαν, ἀναγκαίους ὄντας πρὸς τὴν τῆς ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ κατάστασιν, οἵτινες ἐπικυροῦνται ἀορίστως μὲν ἀπὸ τὸν α'. τῆς δ'. καὶ α'. τῆς ζ', ὠρισμένως δὲ ἀπὸ τὸν β'. τῆς ε' καὶ διὰ τῆς ἐπικυρώσεως ταύτης οἰκουμενικὴν τρόπον τινὰ ἀναλαμβάνουσι δύναμιν.

ΟΙ Ε' ΚΑΝΟΝΕΣ

ΤΗΣ ΕΝ ΛΑΟΔΙΚΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΡΜΗΝΕΥΟΜΕΝΟΙ.

ΚΑΝΩΝ Α'.

Περὶ τοῦ δεῖν, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα, τοὺς ἐλευθέρως (4) καὶ νομίμως συνα- || Τῆς α'. ιβ'. τῆς
φθέντας δευτέροις γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσαντας, ὀλίγου χρόνου παρελθόντος, καὶ || ἐν Ἀγκύρ. ζ'.
σχολάσαντας ταῖς προσευχαῖς, καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν.

(1) Ἡ Λαοδικεία αὕτη ἄλλη εἶναι ἀπὸ τὴν παραθαλάσσιον Λαοδικείαν, τὴν ἐν τῇ Συρίᾳ κειμένην, καὶ κοινῶς Λυχὲ ἐπονομαζομένην. Τανῦν δὲ ἡ Λαοδικεία αὕτη, περὶ ἧς ὁ λόγος, καλεῖται ἀπὸ τοὺς Τούρκους Βοκλ' Ἰσάρ, τιμηθεῖσα εἰς θρόνον Μητροπολίτου, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ὑπέκειντο 15' Ἐπίσκοποι, ἀπέχουσα τῆς Ἱεραπόλεως 6 ἢ 8 μίλια, κατὰ τὸν Μελέτιον (σελ. 459. τῆς γεωγραφ.). Ἀπὸ τὴν Λαοδικείαν ταύτην ἐγράφη ἡ πρὸς Τιμόθειον α'. ἐπιστολή, ὡς ἐν τῇ τέλει αὐτῆς ὁράται· διὸ καὶ πολλοὶ βλέποντες τὸν Παῦλον νὰ γράφη ἐν τῇ δ'. κεφ. τῆς πρὸς Κολασσαεῖς, ἔδαφ. 6'. «Ποιήσατε καὶ τὴν ἐκ Λαοδικείας (ἐπιστολὴν), ἵνα καὶ ὑμεῖς ἀναγνώτε», ἀποροῦσι, καὶ δὲν ἤξεύρουσιν ὅτι εἶναι ἡ πρὸς Τιμόθ. α., ὡς εἴρηται.

(2) Ἄλλοι δὲ λέγουσι νὰ συνήχθη ἐν ἔτει 365., ἄλλοι δὲ 367. καὶ ἄλλοι 368. ἐπὶ Δαμάσου τοῦ Ρώμης, (ἐν τόμ. 6'. τῶν Συνοδικῶν).

(3) Φαίνεται, ὅτι οἱ Πατέρες οὗτοι δὲν συνήχθησαν διὰ νὰ ἐκδώσουν μόνον τοὺς Κανόνας τούτους, ἀλλὰ καὶ διὰ ἄλλην ἀφορμὴν. Αὕτη δὲ εἶναι, διατὶ μερικοὶ εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Φρυγίαν ταύτην τὴν Πακατιανὴν ἠμφισβήτησαν καὶ ἠπόρουν περὶ τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, μὴ ὁμολογοῦντες ὁμοούσιον τὴν ἁγίαν Τριάδα. Ὅθεν τοῦτο μαθὼν ὁ τότε βασιλεύων εὐσεβῆς Οὐαλεν-

τιανὸς, ἐπρόσταξε νὰ γένη Σύνοδος εἰς τὸ Ἰλλυρικόν, καὶ ἡ παρ' ἐκείνης ψηφισθεῖσα καὶ κυρωθεῖσα τῆς πίστεως ὁμολογία, ἡ αὐτὴ οὖσα μὲ τὴν πίστιν τῆς ἐν Νικαίᾳ, νὰ ἀποσταλθῇ καὶ εἰς τοὺς Ἐπισκόπους τῆς Φρυγίας ταύτης, γράφει δὲ ταῦτα πάντα ὁ Θεοδώρητος, βιβλ. δ'. κεφ. ε'. ζ'. καὶ ἡ «Μαθὼν γὰρ, φησὶν, ὁ Οὐαλεντινιανὸς τινὰς ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Φρυγίᾳ περὶ τῶν θεῶν ἀμφισβητοῦντας δογματῶν, ἐν μὲν τῇ Ἰλλυρικῇ Σύνοδον γενέσθαι προσέταξεν.» (ἐγένετο δὲ ἡ Σύνοδος αὕτη ἐν τῇ 365. ἔτει κατὰ τὸν β'. τόμον τῶν Συνοδικῶν ἐν τῇ πίνακι, ὅτε δηλ. καὶ ἡ ἐν Λαοδικείᾳ συνεκροτήθη)· ἐπιστέλλει δὲ καὶ γράμμα θεῖον ὁ αὐτὸς Βασιλεὺς πρὸς τὴν Φρυγίαν, οὕτως ἐπιγεγραμμένον· «Ἀυτοκράτορες Μέγιστοι καὶ Ἰουδαῖοι, Νικηταὶ Λύγουστοι, Οὐαλεριανὸς, καὶ Οὐάλης, καὶ Ἰρατιανὸς Ἐπισκόποις Διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας, Πακατιανῆς, ἐν Κυρίῳ χαίρειν». Ὁμοίως καὶ ἡ ἐν Ἰλλυρικῇ Σύνοδος πρὸς ταύτην ἐπιστέλλουσα οὕτως ἐπιγράφει· «Οἱ Ἐπίσκοποι τοῦ Ἰλλυρικοῦ ταῖς Ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ καὶ Ἐπισκόποις Διοικήσεως Ἀσιανῆς, Φρυγίας, Καροφρυγίας, Πακατιανῆς, ἐν Κυρίῳ χαίρειν.» Καὶ τοῦτο δὲ σημείωσαι, ὅτι ἡ πρὸς Λαοδικεῖς φερομένη ἐπιστολή τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἶναι νόθος καὶ ψευδής, ὡς ἀπέβαλεν αὐτὴν ἡ ἁγία ζ'. Σύνοδος πράξει ε'.

(4) Ἐν ἄλλοις, ἐλευθερίως. Ὁρθότερον ἂν ἔχοι οὕτω συντά-

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν παρῶν Κανῶν διορίζει, ὅτι οἱ δευτερογαμοῦντες μετὰ ὀλίγον καιρὸν νὰ μεταλαμβάνουν τὰ θεῖα Μυστήρια κατὰ συγχώρησιν, διὰ τὴν ἀνάγκην καὶ πύρωσιν τῆς φύσεως, μόνον ἐὰν ὁ δεύτερος γάμος αὐτῶν ᾖ ἐλεύθερος καὶ νόμιμος, ἤτοι δὲν εἶναι ἐμποδισμένος διὰ τινὰ συγγένειαν. Ἐὰν δὲ κοιμηθοῦν πρὸ τοῦ νὰ εὐλογηθοῦν, καὶ ἐὰν μετὰ τὸν γάμον μετανοήσουν, νηστεύοντες καὶ προσευχόμενοι. Ὁ δὲ δ'. τοῦ Βασιλείου ἕνα χρόνον, ἢ δύο ἐμποδίζει τοὺς διγάμους ἀπὸ τὴν κοινωνίαν, καὶ φαίνεται ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν συγχωρεῖ ἡ Σύνοδος αὕτη τοὺς διγάμους, διὰ τὴν νηστείαν αὐτῶν καὶ προσευχὴν, καὶ ἀπλῶς εἶπειν, διὰ τὴν αὐτῶν μετανοίαν· περὶ οὗ ἀνάγνωθι τὸν ιβ'. τῆς α'. Ὁρα καὶ τὸν ζ'. τῆς ἐν Ἀγκύρα. Ἐὰν δὲ οἱ διγάμοι οὗτοι σμίξουν πρὸ τοῦ γάμου, ὡς πόρνοι ἐπιτιμῶνται, κατὰ τὸν Ζωναρᾶν, ἤτοι ἑπτὰ χρόνους.

ΚΑΝΩΝ Β'.

Περὶ τοῦ, τοὺς ἐξαμαρτάνοντας ἐν διαφόροις πταίσμασι, καὶ προσηκροῦντας τῇ προ- || Τῆς α'. ιβ'. σευχῇ τῆς ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας, καὶ τὴν ἀποστροφὴν τῶν κακῶν τελείαν ποιουμένους, κατὰ τὴν ἀναλογίαν τοῦ πταίσματος, καιροῦ μετανοίας δοθέντος τοῖς τοιοῦτοις, διὰ τοὺς οἰκτιρμούς καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ προσάγεσθαι τῇ κοινωνίᾳ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι καὶ εἰς διάφορα ἁμαρτήματα πέση τις, ἐξομολογεῖται δὲ αὐτὰ καὶ ἀποστρέφεται καὶ μισεῖ, προσευχόμενος καὶ μετανοῶν εἰς τὸν Θεόν· ὁ τοιοῦτος, ἀφ' οὗ δοθῇ εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὸν Πνευματικὸν καιρὸς μετανοίας καὶ ἱκανοποιήσεως, ἀνάλογος μὲ τὰ κακὰ ὅπου ἔκαμε, πρέπει νὰ συγχωρηθῆται καὶ νὰ μεταλαμβάνῃ τὰ θεῖα Μυστήρια, ὅχι διὰ τὴν σπουδὴν καὶ ἀξιοτήτά του, ἀλλὰ διὰ τὴν ἀπειρον φιλανθρωπίαν καὶ τοὺς οἰκτιρμούς τοῦ Θεοῦ, ὅστις δέχεται πάντας τοὺς εἰς αὐτὸν ἐπιστρέφοντας, καὶ οὐδεμίαν ἁμαρτίαν εἶναι ἢ νικῶσα τὴν αὐτοῦ ἀγαθότητα. Ὁρα καὶ τὸν ιβ'. τῆς α'.

ΚΑΝΩΝ Γ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν πρόσφατον φωτισθέντα, προσάγεσθαι ἐν τάγματι ἱερατικῷ. || Ἀποστ. π'.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρῶν Κανῶν, νὰ μὴ γίνωνται ἱερεῖς ἢ κληρικοὶ οἱ νεοφώτιστοι, παρευθὺς μετὰ τὸ βάπτισμα. Ὁρα καὶ τὸν π'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Δ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν ἱερατικούς δανείζειν, καὶ τόκους καὶ τὰς λεγομένας ἡμιολίας λαμβάνειν. || Ἀποστ. μδ'.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ ἱερωμένοι νὰ δανείζουν καὶ νὰ λαμβάνουν διάφορα καὶ ἡμιολίας, ἤτοι τὸ μισθὸν τοῦ ὄλου διαφόρου τῶν ἑκατῶν, ἤτοι ἐξ νομίσματα ἢ γρόσια εἰς τὰ ἑκατὸν, κατὰ τὸν παρόντα Κανόνα. Ὁρα καὶ τὸν μδ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ε'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς χειροτονίας ἐπὶ παρουσίᾳ ἀκρωμένων γίνεσθαι.

|| Ἀποστ. λ'. ξα.
τῆς ἐν Λαοδ.
ιγ'. τῆς ἐν
Καρθ. νθ'.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ὅτι δὲν πρέπει αἱ χειροτονίαι τῶν ἱερωμένων νὰ γίνωνται ἔμπροσθεν εἰς ἀκρωμένους (1). Ὁρα καὶ τὸν λ'. καὶ ξα'. Ἀποστολικόν.

τεσθαι ὁ Κανὼν· «Τοῖς ἐλευθερίως καὶ νομίμως συναφθεῖσι δευτέρους γάμοις, μὴ λαθρογαμίαν ποιήσασι, ὀλίγου παρελθόντος χρόνου, καὶ σχολάσασι ταῖς προσευχαῖς καὶ νηστείαις, κατὰ συγγνώμην ἀποδίδεσθαι αὐτοῖς τὴν κοινωνίαν». Ἄλλως γὰρ ἀ-

σύντακτός ἐστιν· ἐν ἄλλοις δὲ, ἀντὶ τοῦ ἀποδίδεσθαι, δίδεται μόνον γέγραπται.

(1) Σημειῶσαι ὅτι ὁ μὲν Ζωναρᾶς καὶ Βαλσαμών, ἐρμηνεύοντες τὸν παρόντα Κανόνα, λέγουσιν, ὅτι χειροτονίας ἐδῶ ὀνομά-

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν τοῖς αἰρετικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ, ἐπιμένοντας τῇ || Ἀποστ. με. ξε. αἵρέσει.

Ἑρμηνεία.

Ὁ διορισμὸς τοῦ παρόντος Κανόνος εἶναι, νὰ μὴ ἔχουν τὴν ἄδειαν οἱ αἰρετικοὶ νὰ ἐμβρίνουν μέσα εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὑπὸ ὀρθοδόξων κρατούμενον, εἰς ἐπιμένονας εἰς τὴν αἵρεσιν, καὶ δὲν θέλουν νὰ ἐπιστραφοῦν. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν με. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ζ'.

Ἀποστ. με. ζ'. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἐκ τῶν αἵρέσεων, τουτέστι Ναυατιανῶν, ἤτοι Φωτεινιανῶν, ἢ Τεσσαρεσκαίδεκατιτῶν ἐπιστρεφόμενους, εἴτε κατηχουμένους, εἴτε πιστοὺς τοὺς παρ' ἐκείνοις, μὴ προσδέχεσθαι, πρὶν ἀναθεματίσωσι πᾶσαν αἵρεσιν, ἐξαιρέτως δὲ ἐν ἣ κατείχοντο, καὶ τότε λοιπὸν τοὺς λεγομένους παρ' αὐτοῖς πιστοὺς, ἐκμανθάνοντας τὰ τῆς πίστεως σύμβολα, χρισθέντας τε τῷ ἁγίῳ χρίσματι, οὕτω κοινωνεῖν τῶν ἁγίων Μυστηρίων.

Ἑρμηνεία.

Ἀκολουθῶς μετὰ τὸν ζ'. τῆς β'. λέγει καὶ ὁ παρὼν κανὼν, διορίζων, ὅτι οἱ Ναυατιανοὶ (περὶ ὧν ὄρα τὸν ἥ. τῆς α.) καὶ οἱ Φωτεινιανοὶ (1) (περὶ ὧν ὄρα τὸν α. τῆς β'.) καὶ οἱ τεσσαρεσκαίδεκατίται (περὶ ὧν ὄρα τὸν ζ'. τῆς β'.) ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, νὰ μὴ δέχωνται εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων πρὸ τοῦ νὰ ἀναθεματίσωσι κάθε ἄλλην αἵρεσιν, μάλιστα δὲ τὴν ἐδικήν των, εἴτε κατηχούμενοι εἶναι, εἴτε οἱ παρ' αὐτοῖς ὀνομαζόμενοι πιστοί. Καὶ ἀφ' οὗ τοῦτο ποιήσουν καὶ μάθουν τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα, τότε νὰ χρίωνται μετὰ τὸ ἅγιον μύρον, καὶ οὕτω νὰ μεταλαμβάνωσι τὰ θεῖα μυστήρια, ἐπειδὴ ἐβλαπίζοντο ἀπὸ ἀλλότῳ, ὡς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι, καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐχρειάζοντο νὰ βαπτισθοῦν δεύτερον. Ὅρα καὶ τὸν με. καὶ με. ἀποστολικόν, καὶ μάλιστα τὸν ζ'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ Η'.

Ἀποστ. με. ζ'. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἀπὸ τῆς αἵρέσεως τῶν λεγομένων Φρυγῶν ἐπιστρέφοντας, εἰ καὶ ἐν Κλήρῳ νομιζομένῳ παρ' αὐτοῖς τυγχάνοιεν, εἰ καὶ μέγιστοι λέγοιντο. Τοὺς τοιοῦτους μετὰ πάσης ἐπιμελείας κατηχεῖσθαι τε καὶ βαπτίζεσθαι ὑπὸ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἐπισκόπων τε καὶ πρεσβυτέρων.

Ζεὶ ὁ Κανὼν τὰς ψήφους καὶ ἐκλογὰς τῶν ἱερωμένων, αἱ ὁποῖαι ὅταν γίνωνται, δὲν πρέπει νὰ ᾖναι παρόντες τινὲς λαϊκοὶ ἀκροώμενοι τῶν λεγομένων, ἵνα μὴ ἀκούοντες τινὰς κατηγορίας κατὰ τῶν ψηφισομένων σκανδαλίζωνται καὶ παρακινουῦνται πρὸς τὴν κακίαν. Ἄλλοι δὲ εἶπον, ὅτι αἱ χειροτονίαι, ἣτοι αἱ διὰ τῶν εὐχῶν γινόμεναι ἱεροτελεστῖαι τῶν ἱερωμένων, (χειροτονία γὰρ καὶ ἡ ψῆφος λέγεται, καὶ ἡ διὰ τῶν εὐχῶν ἱεροτελεστία, ὡς εἶπομεν ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ α. Ἀποστολικοῦ) δὲν πρέπει νὰ γίνωνται ὅταν ᾖναι παρόντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ οἱ ἀκροώμενοι, ὅτινες ἦσαν μία τάξις τῶν κατηχουμένων ἀπὸ τὰς τέσσαρας (ὄρα τὸν ιθ'. τῆς α.), ἀλλ' ὅταν ἐκεῖνοι ἐξέλθουν ἐκ τῆς Ἐκκλησίας καὶ μείνουν μόνοι οἱ πιστοί, τότε νὰ γίνωνται δηλ. μετὰ τὸ ἐκφωνῆσαι τὸν Διάκονον, ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε, ἐπειδὴ δὲν πρέπει οἱ τοιοῦτοι ἀμύητοι ὄντες καὶ ἀβάπτιστοι νὰ ἀκροάζωνται τὰς φρικώδεις ἐκείνας εὐχὰς, τὰς λεγομένας ἐπὶ τῶν χειροτονουμένων. Ἐπρεπεν ὁμοίως οἱ τοιοῦτοι νὰ ἐνθυμηθοῦν, ὅτι ἡ τοῦ Ἐπισκόπου χειροτονία, ὅπου εἶναι μάλιστα ἡ ὑπερτελεστάτη καὶ θειοτάτη, γίνεται εἰς ἕνα καιρὸν, ὅπου ἀκόμη εἶναι μέσα οἱ ἀκροώμενοι, ἤγουν οἱ κατηχούμενοι, ἐπειδὴ γίνεται πρὸ τοῦ Ἀποστόλου, καὶ οἱ κατηχούμενοι ἐξέρχονται μετὰ τὴν τοῦ Εὐαγγελίου τελείωσιν. Οὐδαμοῦ δὲ γέγραπται, ὅταν χειροτονῆται Ἐπίσκοπος, νὰ ἐξέρχονται πρῶτον οἱ κατηχούμενοι, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τὴν τῶν Ἱερέων χειροτονίαν ἀρμόζει νὰ πάρωμεν τὸ νόημα, ὅτι καὶ χωρὶς νὰ ᾖναι χειροτονία, οἱ κατηχούμενοι κατὰ τὴν συνήθειαν, πρὸ τῆς ὄρας ἐκείνης εἶναι ἔξω εὐ-

γαλμένοι, ἤγουν πρὶν τοῦ Χερουβικῆ ὕμνου, ὕστερα ἀπὸ τὸν ὁποῖον γίνεται ἡ τοῦ Ἱερεσβυτέρου χειροτονία. Ὅθεν ἡ προτέρα γνώμη ἐπιβάλλει καλῆτερα, ὅτι καὶ κατὰ ἀλήθειαν δὲν συμφέρει νὰ ᾖναι παρόντες πολλοὶ ἀκροώμενοι εἰς τὰς ψήφους τῶν Ἐπισκόπων, μετὰ τὸ νὰ συμβαίνουσι πολλαὶ λογοτριβαὶ μετὰ τῶν ψηφισομένων καὶ μέχρι τῆς σήμερον, ἀγκαλὰ καὶ καθὼς πρέπει δὲν γίνεται τὸ πρᾶγμα, γίνονται ὁμοίως μυστικά. Ἡ δὲ χειροτονία γίνεται παρησιᾶ, διὰ νὰ λαμβάνωνται ὡς μάρτυρες καὶ συνεργοὶ οἱ παρόντες καὶ συμπάλλοντες τὸ ἄξιον, κατὰ τὸν ζ'. Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας. Ἀφίνω νὰ λέγω ὅτι αἱ φρικώδεις ἐκεῖναι εὐχαὶ μυστικὰ ἀναγινώσκονται, ὅπου πολλάκις οὐδὲ οἱ ἔγγιστα πιστοὶ δὲν τὰς ἀκούουσιν. Ἄν ὁμοίως καὶ προηγουμένως αἱ ψῆφοι τῶν ἱερωμένων πρέπη νὰ γίνωνται παρὰ τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἐπομένως πρέπει καὶ οἱ φρονιμώτεροι καὶ εὐλαβίστεροι τῶν λαϊκῶν νὰ ἐρωτῶνται ἂν συναινῶν εἰς αὐτάς. Καὶ ὄρα τὸν λ'. καὶ ξα'. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν ιγ'. τῆς παρουσίας.

(1) Σημείωσαι ὅτι κατὰ τὸν ἀνώνυμον ἐρμηνευτὴν τῶν Κανόνων οἱ Φωτεινιανοὶ, ἐπειδὴ καὶ ἀνανέωσαν τὴν αἵρεσιν Παύλου τοῦ Σαμοσατέως καὶ Σαβελλίου καὶ Μοντανοῦ, οὐχὶ ἀναρχον καὶ ποιητὴν τῶν αἰώνων φρονουῦντες τὸν Θεὸν Λόγον, ἀλλὰ νέον καὶ ἀρχὴν λαβόντα ἐκ τῆς Παρθένου, διὰ τοῦτο πρέπει καὶ αὐτοὶ νὰ βαπτίζωνται προσερχόμενοι εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, καθὼς καὶ οἱ Παυλιανισταὶ (κατὰ τὸν ιθ'. τῆς α.) καὶ οἱ Σαβελλιανισταὶ καὶ Μοντανισταὶ (κατὰ τὸν ζ'. τῆς β.), ὧν τὴν αἵρεσιν ἐδανείσθησαν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ οὗτος ὁ κανὼν σύμφωνος εἶναι μὲ τὸν ζ'. τῆς β'. Διορίζει γὰρ, ὡς καὶ ἐκεῖνος, ὅτι οἱ καλούμενοι Φρύγες, ἤτοι οἱ Μοντανισταί, ὅταν ἐπιστρέφουν πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, πρέπει ὡς Ἕλληνες νὰ κατηχοῦνται καὶ νὰ βαπτίζωνται ἀπὸ τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους μετὰ ἐξετάσεως καὶ ἐπιμελείας, καὶ καὶ αὐτοὶ ὀνομάζωνται μέγιστοι, ὡς διδάσκαλοι καὶ ὑπερέχοντες τῶν ἄλλων, καὶ καὶ ἦναι ἀπὸ τοὺς παρ' αὐτοῖς νομιζομένους μὲν, μὴ ὄντας δὲ ἀληθῶς κληρικούς. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν μς'. καὶ μζ'. Ἀποστολ. Καὶ μάλιστα τὸν ζ'. τῆς β'.

ΚΑΝΩΝ Θ'.

Περὶ τοῦ, μὴ συγχωρεῖν εἰς τὰ κοιμητήρια, ἢ εἰς τὰ λεγόμενα μαρτύρια πάντων τῶν || Ἀποσ. με'. αἰρετικῶν, ἀπιέναι τοὺς τῆς ἐκκλησίας, εὐχῆς ἢ θεραπείας ἕνεκα, ἀλλὰ τοὺς τοιούτους, ἐὰν ᾧσι πιστοί, ἀκοινωνήτους γίνεσθαι μέχρι τινός, μετανοοῦντας δὲ, καὶ ἐξομολογουμένους ἐσφάλλαι, παραδέχεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὅχι μόνον οἱ αἰρετικοὶ δὲν πρέπει νὰ ἐμβαίνουν εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἐκ τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι οἱ πιστοὶ λαϊκοὶ καὶ ὀρθόδοξοι πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς τὰ κοιμητήρια τῶν αἰρετικῶν, ὅπου τινὲς ὀνομαστοὶ παρὰ τοῖς αἰρετικοῖς ἐνταφιάσθησαν, ἢ εἰς τοὺς οἴκους, ὅπου μάρτυρες τῶν αἰρετικῶν ἐτάφησαν· πολλοὶ γὰρ καὶ ἀπὸ τοὺς αἰρετικούς ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ καὶ τῆς εἰδωλολατρείας, μέχρι θανάτου ἐκαρτέρησαν, τοὺς ὁποίους μάρτυρας ὠνόμασαν οἱ ὀρθόδοξοι αὐτῶν. Ἄλλ' οὐδὲ οἱ ὀρθόδοξοι, λέγω, χριστιανοὶ, πρέπει νὰ πηγαίνουν εἰς αὐτοὺς ἢ διὰ νὰ προσευχηθοῦν, ἢ διὰ θεραπείαν, ἢ γοῦν, ἢ διὰ νὰ τοὺς τιμῆσουν, ἢ διὰ νὰ ζητήσουν ἰατροῦ ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν. Ὅσοι δὲ τοῦτο ἤθελαν κάμει, διορίζει ὁ παρῶν κανὼν νὰ ἀφορίζωνται πρὸς καιρὸν, ἕως ὅπου νὰ μετανοήσουν καὶ νὰ ἐξομολογηθοῦν ὅτι ἐσφαλαν. Ὅρα καὶ τὸν με'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ Ι'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀδιαφόρως πρὸς γάμου κοινωνίαν συνάπτειν τὰ || Τῆς δ'. ιδ'. ἑαυτῶν παιδιά αἰρετικοῖς.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει οἱ τῆς ἐκκλησίας (1), ἤτοι τόσον οἱ κληρικοὶ, ὅσον καὶ οἱ λαϊκοὶ ὀρθόδοξοι, νὰ ὑπανδρεύουσι τὰ τέκνα τῶν μὲ αἰρετικούς, χωρὶς νὰ κάμνουσι κάμμίαν διαφορὰν ὀρθοδόξου ἀπὸ αἰρετικοῦ. Ἀνάγνωθι καὶ τὸν ιδ'. τῆς δ'.

ΚΑΝΩΝ ΙΑ'.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν τὰς λεγόμενας πρεσβύτιδας, ἤτοι προκαθημένας, ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ || Τῆς α. δ'. καθίστασθαι.

Ἑρμηνεία.

Ὁ μὲν Ζωναράς καὶ ὁ Βαλαμῶν λέγουσιν, ὅτι ὁ κανὼν οὗτος διορίζει νὰ μὴ γίνωνται εἰς τὴν ἐκκλησίαν αἱ ὀνομαζόμεναι γερόντισσαι γυναῖκες, καὶ προκαθημεναὶ ἀπὸ τὰς λοιπὰς, ἀλλ' οὔτε μὲ τοιοῦτον ὄνομα νὰ ὀνομάζωνται· διότι τὸ παλαιὸν ἦτον εἰς τὰς ἐκκλησίας γυναῖκες τοιαῦται γερόντισσαι, βάνουσαι τὰς ἄλλας γυναῖκας εἰς τάξιν, πῶς, καὶ ποῦ νὰ στέκωνται καὶ νὰ κάθηνται ἐν τῷ ναῷ κάθε μία, τὸ ὁποῖον ἔργον, ἐπειδὴ ἐμεταχειρίζοντο διὰ αἰσχροκέρδειαν καὶ ὑπερηφάνειαν, ἐμπόδισεν αὐτὰς ἀπὸ τοῦτο ὁ κανὼν. Ἄλλοι δὲ λέγουσιν ὅτι αἱ πρεσβύτιδες αὐταὶ καὶ προκαθημεναὶ, ἐμποδίζει ὁ κανὼν νὰ μὴ καθίστανται, ἤτοι νὰ μὴ χειροτονοῦνται διὰ τῶν εὐχῶν (?), ἐπειδὴ τὸ καθίστασθαι δηλοῖ καὶ τὸ χειροτονεῖσθαι διὰ τῶν εὐχῶν, ὡς εἶπομεν εἰς τὸν δ'. τῆς α'.

(1) Ὡσπερ γὰρ ἡ Σύνοδος αὕτη εἰς τὸν ἀνωτέρω θ'. Κανὼνα εἶπε νὰ μὴ πηγαίνουν εἰς κοιμητήρια αἰρετικῶν οἱ τῆς Ἐκκλησίας, ἤτοι οἱ κληρικοὶ, ἢ οἱ λαϊκοὶ πιστοί, ὡς αὕτη ἡ ἴδια τοῦτο ἐξηγεῖ, οὕτω καὶ εἰς τὸν παρόντα Κανὼνα λέγουσα, οἱ τῆς Ἐκκλησίας νὰ μὴ ὑπανδρεύωνται μὲ αἰρετικούς, ἐννοεῖ καὶ τοὺς κληρικούς καὶ τοὺς λαϊκοὺς Χριστιανούς.

(2) Πλὴν ὅχι τὸ νὰ χειροτονοῦνται αὗται Διακόνισσαι ἐμπόδισεν ὁ Κανὼν, ὡς αὐτοὶ εἶπον, ἐπειδὴ καὶ αἱ γερόντισσαι αὗται γυναῖκες ἐγίνοντο κατὰ τοὺς καιροὺς τῆς Συνόδου ταύτης

Διακόνισσαι. Δι' ὃ καὶ ὁ Φραγγίσκος Τουρριανός, σχολιάζων τὸ κή. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν διαταγ. λέγει, ὅτι Πρεσβύτιδας ὁ Κλήμης τὰς Διακόνους ὀνομάζει, ὡς τοῦτο ἠμπορεῖ νὰ μάθῃ τινὰς, λέγω, καὶ ἀπὸ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον ἐν τῇ αἵρεσει τῇ κατὰ Κολλυριδανῶν. Πρεσβύτιδες γὰρ καὶ γερόντισσαι εἶναι αἱ ἐξήκοντα χρόνων γυναῖκες, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐγίνοντο Διακόναι, ὡς λέγει ὁ Παῦλος καὶ ἡ ὑπόσημ. τοῦ μ'. τῆς ε'. (ἦν καὶ ἀνάγνωθι)· ἀλλὰ ἐμποδίζει καὶ τὸ νὰ χειροτονοῦνται εἰς τὸ νὰ ἦναι Πρεσβύτιδες καὶ προκαθημεναὶ ἀπὸ τὰς ἄλλας. Τὰς Πρε-

ΚΑΝΩΝ ΙΒ΄.

Ἀποσ. α΄. || Περὶ τοῦ, τοὺς ἐπισκόπους κρίσει τῶν Μητροπολιτῶν, καὶ τῶν περίξ ἐπισκόπων καθίστα-
 τῆς α΄. δ΄. || σθαι εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, ὄντας ἐκ πολλοῦ δεδοκιμασμένους, ἐν τε τῷ λόγῳ
 τῆς πίστεως, καὶ τῇ τοῦ εὐθέως λόγου (1) πολιτείᾳ.

Ἑρμηνεῖα.

Ὁ παρῶν Κανὼν διορίζει, ὅτι μὲ τὴν κρίσιν καὶ ψῆφον τῶν περίξ Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων τῆς ἐπαρ-
 χίας νὰ γίνωνται οἱ χειροτονούμενοι Ἐπίσκοποι, ὄντες πρὸ πολλῶν χρόνων δεδοκιμασμένοι καὶ μαρτυρημένοι,
 καὶ κατὰ τὰ ὀρθόδοξα δόγματα τῆς πίστεως, καὶ κατὰ τὴν μὲ ὀρθὸν λόγον γινομένην ἐνάρετον πολιτείαν.
 Ὅρα καὶ τὸν α΄. Ἀποστολικόν, καὶ τὸν δ΄. τῆς α΄.

ΚΑΝΩΝ ΙΓ΄.

Ἀποσ. λ΄. ξά. || Περὶ τοῦ, μὴ τοῖς ἄλλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιῆσθαι τῶν μελλόντων καθίστα-
 τῆς ἐν Λαοδ. || σθαι εἰς ἱερατεῖον.
 ε΄. τῆς ἐν ||
 Καρθ. νθ΄. ||

Ἑρμηνεῖα.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανὼν, τὸ νὰ κάμνουσιν οἱ ὄχλοι καὶ τὰ ἄτακτα πλήθη τῶν πόλεων, τὰς ψήφους καὶ
 τὰς ἐκλογὰς ἐκείνων ὅπου μέλλουν νὰ χειροτονηθοῦν ἱερεῖς (ἢ καὶ ἀρχιερεῖς), ἀ. ὅτι κατὰ προηγούμενον μὲν
 λόγον οἱ τοιοῦτοι πρέπει νὰ ψηφίζωνται ἀπὸ τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ συνιερεῖς, ἐπομένως δὲ νὰ συμψηφίζωνται καὶ
 ἀπὸ τὸν λαόν· καὶ β΄. ὅτι ἴσως οἱ φρονιμώτεροι καὶ εὐλαβέστεροι λαϊκοὶ πρέπει νὰ συμψηφίζουν μὲ τοὺς ἐπι-
 σκόπους καὶ ἱερεῖς τὸν μέλλοντα χειροτονηθῆναι εἰς αὐτοὺς ἱερέα (ἢ καὶ ἀρχιερέα), ἀλλ' ὅχι καὶ ὁ χύδην καὶ
 ἄτακτος ὄχλος, διὰ τὰς ἐριδας καὶ μάχας ὅπου ἠμποροῦν νὰ γενηθοῦν εἰς τὰς ψηφοφορίας αὐτῶν, ἄλλων μὲν
 ἄλλον ψηφίζομένων, καὶ ἄλλων ἄλλον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ε΄. τῆς παρούσης, καὶ τὸν λ΄. καὶ ξά.
 Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΙΔ΄.

Περὶ τοῦ, μὴ τὰ ἅγια εἰς λόγον εὐλογιῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, εἰς ἐτέρας παροικίας δια-
 πέμπεσθαι.

Ἑρμηνεῖα.

Συνήθεια ἦτον εἰς τοὺς παλαιούς νὰ πέμπουσιν ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Πάσχα τὰ θεῖα Μυστήρια ἀπὸ μίαν ἐπαρ-
 χίαν εἰς ἄλλην, χάριν εὐλογίας καὶ ἁγιασμοῦ ἐκείνων, πρὸς τοὺς ὁποίους ἐστελλόντο (2), τὴν ὁποίαν συνήθειαν

σβύτιδας ταύτας ἀναφέρουν καὶ αἱ Ἀποστολικ. διαταγ. βιβλ. β΄.
 κεφ. νζ΄. «Δὲ παρθένοι, καὶ αἱ χῆραι, καὶ Πρεσβύτιδες πρῶται
 πασῶν στηκέτωσαν ἢ καθεζέσθωσαν.» Καὶ ὁ Παῦλος ἰδίᾳ αὐτὰς
 μνημονεύει ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ κεφ. β΄. 3. «Πρεσβύτι-
 δας ὡσαύτως ἐν καταστήματι ἱεροπρεπεῖς, μὴ διαδόλους, μὴ
 οἴνω πολλῷ δεδουλωμένας, καλοδιδασκάλους, ἵνα σωφρονίζωσι
 τὰς νέας, τὰς ὁποίας θαυμάζω πῶς εἶπον τινὲς ὅτι εἶναι αἱ τῶν
 Πρεσβυτέρων καὶ Ἱερέων γυναῖκες, ἐκ τοῦ εἰπεῖν ἱεροπρεπεῖς, ὅ-
 περ οὐκ ἔστιν. Ὁ γὰρ Ἀπόστολος, λέγων, ἵνα σωφρονίζωσι τὰς
 νέας, ἐφανέρωσεν ὅτι Πρεσβύτιδας ἐννοεῖ τὰς γερόντισσας, ὡς
 καὶ Πρεσβύτας τοὺς γέροντας ἐκάλεσεν ἀνωτέρω, καὶ ὅχι τοὺς
 Πρεσβυτέρους. Πρεσβύτιδας ὀνομάζει τὰς γερόντισσας Μοναχὰς
 καὶ ὁ μς΄. τῆς ς΄. Ὁ δὲ ρηθεὶς ἅγιος Ἐπιφάνιος αἰρεῖσι οθ΄. λέ-
 γει, ὅτι αἱ γεροντότεραι ἀπὸ τὰς χήρας ὀνομάζοντο Πρεσβύ-
 τιδες. Καὶ ὄρα τὴν γ΄. ὑποσημ. τοῦ ιθ΄. τῆς α΄.

(1) Ἐν ἄλλοις, βίου.

(2) Σημείωσαι ὅτι κατὰ τὸν Εὐστράτιον ἐν τῷ περὶ Μυστη-
 ρίων σελ. 284. διὰ διαφόρους αἰτίας τότε ἐκρατεῖτο ἅγιος Ἄρ-
 τοσ· ἀ. διὰ νὰ κοινωνοῦν κατὰ τὰς τετράδας καὶ παρασκευὰς
 καὶ ὅτε ἄλλοτε ἤθελον οἱ Χριστιανοὶ, (ἐπειδὴ καθ' ἑκάστην δὲν
 ἐγένετο λειτουργία) καὶ ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ὡς λέγει ὁ Βασίλειος,

ἐπιστολῇ πρὸς Καίσαρ. Πατρικ. καὶ ἐν τῇ Δύσει, ὡς μαρτυρεῖ ὁ
 Κυπριανὸς ἐπιστ. νς΄. καὶ ὁ Ἱερώνυμος πρὸς Παμμάχιον, ἕως
 εἰς τοὺς χρόνους τῶν Λυτοκρατόρων Χριστιανῶν· β΄. διὰ τοὺς
 ἀρρώστους· γ΄. διὰ τοὺς ὀδοιπόρους· δ΄. διὰ τοὺς ἀναχωρητάς·
 ε΄. κατὰ τὸν ἅγιον Ἰουστίνον, ἀπολογία β΄. ὑπὲρ Χριστιανῶν,
 ἵνα καὶ εἰς τοὺς μὴ παρόντας ἐν τῇ λειτουργίᾳ δι' ἀσθένειαν, ἢ
 διὰ ἄλλην εὐλογον αἰτίαν διὰ τοῦ Διακόνου ἀποστέλλεται· καὶ
 ς΄. κατὰ τὸν παρόντα Κανὼνα, ἵνα ἀποστέλλεται κατὰ τὸ
 Πάσχα ἀπὸ μίαν ἐπαρχίαν εἰς ἄλλην· ὅχι μόνον χάριν εὐλο-
 γίας, καθὼς διαλαμβάνει ὁ Κανὼν οὗτος, ἀλλὰ καὶ χάριν ἐνώ-
 σεως καὶ συγκοινωνίας. Τὸ λέγω φανερώτερα. Ἐστελλον οἱ Ἐ-
 πίσκοποι τὸν ἅγιον Ἄρτον εἰς τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους, διὰ νὰ
 δείξουν μὲ τοῦτο, ὅτι τοὺς γνωρίζουν διὰ κοινωνικὸς καὶ ὀρθο-
 δόξους, καθὼς ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅταν δὲν τοὺς ἐστελλον, ἔδειχον
 ὅτι τοὺς ἔχουν ἀκοινωνήτους. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Εὐσέβιος Ἐκ-
 κλησιαστ. ἱστορ. βιβλ. ε΄. κεφ. κς΄. γράφει, ὅτι ὁ ἱερομάρτυς Εἰ-
 ρηναῖος ἔλεγε πρὸς τὸν Ρώμης Βίκτορα, ὅταν αὐτὸς διεφέρετο
 μὲ τοὺς Ἀσιανούς διὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα· «Οἱ πρὸ σοῦ
 Πρεσβύτεροι τοῖς ἀπὸ τῶν παροικιῶν ἐπεμπον Εὐχαριστίαν,
 ἦτοι οἱ πρὸ σοῦ Πάπαι, ὁ Ἀνίκητος δηλ. ὁ Πίος, Ἰγνίνος, Τε-
 λεσφόρος καὶ Εὐστός, ἐπεμπον Εὐχαριστίαν εἰς τοὺς Ἐπισκό-

ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν, ἐπειδὴ εἶναι ἀπρεπὲς νὰ περιφέρωνται τὰ πάντιμα Μυστήρια εἰς μακρὰς ὁδοιπορίας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.

ΚΑΝΩΝ ΙΕ΄.

Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν πλέον τῶν κανονικῶν Ψαλτῶν τῶν ἐπὶ τὸν ἄμβωνα ἀναβαινόντων, καὶ || Τῆς ς'. οέ. ἀπὸ διφθέρας ψαλλόντων, ἐτέρους τινὰς ψάλλειν ἐν ἐκκλησίᾳ.

Ἑρμηνεία.

Ἐμποδίζει ὁ παρῶν Κανῶν τὸ νὰ ψάλλῃ εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁποῖος θέλει, ἀλλὰ μόνοι οἱ Ψάλται οἱ κανονικοί, οἱ ἐν τῷ κλήρῳ δηλ. συνηριθμημένοι καὶ χειροτονημένοι εἰς κάθε ἐκκλησίαν, οἵτινες ἀναβαίνουν ἐπ' ἄμβωνος, καὶ ψάλλουσι μετὰ ψαλτικῆς μεμβράνης (διφθέραι γὰρ τὰ δέρματα ὀνομάζονται, ἐξ ὧν γίνονται αἱ μεμβράναι) (1) ἢ καὶ χαρτίνας. Ἀταξία γὰρ ἀκολουθεῖ καὶ χασμοῦδια, ἐὰν ψάλλῃ ὁποῖος τύχει ἀμαθῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου εὐταξία, ὅταν ψάλλουσι οἱ διωρισμένοι Ψάλται, καὶ ψαλτικῶν ἔμπειροι. Ὅρα καὶ τὸν οέ. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΙΣ΄.

Περὶ τοῦ, ἐν Σαββάτῳ Εὐαγγέλια μετὰ καὶ ἐτέρων Γραφῶν ἀναγινώσκεισθαι.

Ἑρμηνεία.

Φαίνεται ἐκ τοῦ Κανόνος τούτου, ὅτι δὲν εἶχε παλαιὰ ἡ ἐκκλησία τὴν κατάστασιν ὅπου ἔχει τώρα. Ὅταν γὰρ τότε ἐσυναθροίζοντο οἱ πιστοὶ εἰς τὴν λειτουργίαν ἢ εἰς τὸν ὄρθρον τοῦ Σαββάτου, δὲν ἀνεγινώσκοντο Εὐαγγέλια, καθὼς τώρα (2). Ὅθεν διορίζει ὁ παρῶν Κανὼν νὰ ἀναγινώσκωνται κατὰ τὸ Σάββατον Εὐαγγέλια ὁμοῦ μετὰ ἄλλας Γραφάς. Ὁ δὲ Βαλσαμῶν λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο ἐδιωρίσθη ὁ παρῶν Κανὼν, διατι πολλοὶ Χρι-

πους τῆς Ἀσίας, καὶ πῶς σὺ ἀποτολμᾷς νὰ τοὺς ἔχῃς ἀκωνήτους;» Ὅρα ἐν σελ. 303. τὸν αὐτὸν Εὐστράτιον.

(1) Καθὼς γὰρ ἱστορεῖ ὁ Πρόδοτος καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ, ἐμεταχειρίζοντο δέρματα τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων. ἐπάνω εἰς τὰ ὅποια ἔγραφον, μετὰ τὸ νὰ μὴ εἶχον βιβλία, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ἀκόμη πολλοὶ βάρβαροι εἰς τοιαύτας διφθέρας ἔγραφον. «Ἐν σπάνει βιβλίων ἐχρίωντο διφθέρησιν αἰγείησί τε καὶ οἰήησι, καὶ τὸ κατ' ἐμὲ πολλοὶ τῶν βαρβάρων εἰς τοιαύτας διφθέρας γράφουσι». Κατὰ γὰρ τοὺς χιλίους τεσσαράκοντα ὀκτὼ χρόνους ἀπὸ Χριστοῦ εὐρέθη τὸ χαρτίον. Ὅρα καὶ τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ ξ'. τῆς ς'.

(2) Εἶπα, ὅτι δὲν ἀνεγινώσκοντο Εὐαγγέλια, διατι τὰ ἄλλα ἀπομνημονεύματα τῶν Ἀποστόλων, ἢ τὰ συγγράμματα τῶν Προφητῶν ἀνεγινώσκοντο ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ, καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Ἰουστίνος, ἐν τῇ β'. ἀπολογία ὑπὲρ Χριστιανῶν, ἣτις λειτουργία ἔχει μόνον ἐγένετο ἐν Κυριακῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Σαββάτῳ, κατὰ τὸν Χρυσόστομον, καὶ μάλιστα οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ πάντοτε ἐψάλλοντο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τῷ ὄρθρῳ, καὶ ἐσπερινῷ, καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἀκολουθίαις καὶ τελεταῖς τῶν Μυστηρίων κατὰ τὸν Ἀργέντην, σελ. 274. τοῦ περὶ Μυστηρίων. Ὅτι δὲ καὶ οἱ Μοναχοὶ πρέπει νὰ ἀναγινώσκουν καθ' ἑκάστην ἀπὸ τὴν νέαν Γραφήν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον, τὸ μαρτυροῦν φανερώς καὶ τὸ διορίζει, ὅτι Μέγας Βασίλειος ἐν τῇ πρὸς Χίλωνα ἐπιστολῇ, καὶ Πέτρος ὁ Δαμασκηνὸς ἐν τῇ Φιλοκαλίας, καὶ Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος σελ. 4044. τῆς αὐτῆς Φιλοκαλίας. Ὅτι δὲ καὶ οἱ λαϊκοὶ πρέπει νὰ τὸ ἀναγινώσκουν, δείχνουσι μὲν καὶ ὁ Βασίλειος Θεοδοσίος τῇ ἰδίᾳ χειρὶ γράψας τὸ Εὐαγγέλιον, καὶ καθ' ἑκάστην ἀναγινώσκων ἀπὸ αὐτοῦ, καὶ ὁ θεὸς Χρυσόστομος (ὁμιλ. λβ'. εἰς τὸν Ἰωάνν. καὶ ὁμιλ. ιθ'. Ἀνδριαντ.) λέγων, ὅτι καὶ αἱ γυναῖκες εἶχον Εὐαγγέλια κρεμάμενα ἀπὸ τὸν

τράχηλόν τους Ὅταν ὁμοῦ οὗτοι ἀναγινώσκουν τὸ θεῖον Εὐαγγέλιον, πρέπει νὰ στέκωνται ὄρθιοι, καθὼς διορίζει ὁ προρρηθεὶς ἅγιος Κάλλιστος καὶ ὁ ἱστορικὸς Σωζόμενος, ὅστις καὶ κατακρίνει τοὺς Ἀρχιερεῖς τῆς Ἀλεξανδρείας, διατι ἐκάθητο καὶ δὲν ἀνίσταντο ἐν τῇ ἀναγνώσει τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου, ἐπειδὴ τὸ ἅγιον Εὐαγγέλιον εἶναι ἡ καινὴ Διαθήκη, ἡ ἐγκαινισμένη ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀγαπητοῦ Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν. Τὸ Εὐαγγέλιον, κατὰ τὸν ἅγιον Μάξιμον, εἶναι μία πρεσβεία Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους, δι' Υἱοῦ σαρκωθέντος, μισθὸν δωρουμένου τοῖς πειθομένοις αὐτῷ τὴν ἀγέννητον Θέωσιν. Τὸ Εὐαγγέλιον θέλει ὁ Ἀμβρόσιος νὰ ᾖναι τὸ πέλαγος, ἐν ᾧ εὐρίσκειται τὸ πλήρωμα τῶν χαρισμάτων, καὶ θάλασσα τῶν πνευματικῶν Μυστηρίων, ἐν ᾗ πλέει ὁ μυστικὸς ἰχθύς, Ἰησοῦς Χριστὸς, Θεοῦ Υἱὸς, Σωτὴρ (ἢ Σταυρὸς, κατὰ τὴν ἀκροστιχίδα τῆς Σιδύλλης). Τὸ Εὐαγγέλιον εἶπεν ὁ Ἀπόστολος Βαρθολομαῖος (παρὰ Διονυσίῳ κεφ. α. τῆς μυστικῆς θεολογίας), ὅτι συντεταμημένον καὶ μικρὸν εἰς τὸ μήκος, ἀλλὰ μέγα καὶ πλατὺ εἰς τὴν εὐρυχωρίαν τῶν νοημάτων. Ὅθεν ὁ Ἱερώνυμος ἐπιτομὴν πάσης θεολογίας τὸ Εὐαγγέλιον ὠνόμασεν, ὁ δὲ Ὠριγένης, ἀπαρχὴν ὅλης τῆς Γραφῆς. Δὲν ἔσφαλεν ὅστις ὠνόμασε τὸ Εὐαγγέλιον βᾶσιν καὶ κέντρον τῆς παλαιᾶς Γραφῆς, καὶ ἥλιον τῆς Νέας, καὶ ἂν ὅλη ἡ Γραφή λέγεται ὑπὸ Λύγουστίνου κυκλοπαιδεία πασῶν τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ὑπὸ τοῦ Βασιλείου, ψυχῶν ἐργαστήριον, καὶ ἀποθήκη τῶν πνευματικῶν βοτανῶν, δι' ὧν πᾶν νόσημα θεραπεύεται, βέβαια τὸ Εὐαγγέλιον ὑπερέχει. Ὅρα καὶ τοὺς λοιποὺς ἐπαίλους τοῦ Εὐαγγελίου ἐν σελ. 739. τῆς Δωδεκαβίβλου τοῦ ἀοιδίμου Δοσιθείου. Εἶπον δὲ νὰ ἀναγινώσκουν οἱ Μοναχοὶ τὴν νέαν Γραφήν, ἐπειδὴ ἀπὸ τὴν παλαιάν, καὶ μάλιστα ἀπὸ τοὺς Προφῆτας, τινὲς ἐβλάβησαν, ὅχι διατι εἶναι αὕτη κακὴ (μὴ γένοιτο!), ἀλλὰ διὰ τὴν ἀσθένειάν τους, ὡς γράφει πρὸς Χίλωνα τὸν μαθητὴν τοῦ ὁ Μεγάλου Βασιλείου.

στιανοὶ τότε Ἰουδαῖζοντες, καθὼς ἀργοῦσαν ἀπὸ κάθε ἐργόχειρον ἐν τῷ Σαββάτῳ, ἔτσι ἀργοῦσαν καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ψάλλουν ἱερὰ ψαλμωδῆματα, καὶ νὰ ἀναγινώσκουν Εὐαγγέλια καὶ ἁγίας Γραφάς.

ΚΑΝΩΝ ΙΖ'.

Τῆς ε'. οέ. || Περὶ τοῦ, μὴ δεῖν ἐπισυνάπτειν ἐν ταῖς συνάξεσι τοὺς ψαλμούς, ἀλλὰ διὰ μέσου καθ' ἕκαστον ψαλμὸν γίνεσθαι ἀνάγνωσιν.

Ἑρμηνεία.

Προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν διὰ νὰ μὴ ψάλλωνται διὰ μιᾶς ὄλοι οἱ ψαλμοὶ τοῦ Δαβὶδ εἰς τὰς συνάξεις καὶ ἀκολουθίας τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ ὁ λαὸς διὰ τὴν μακρὰν ἔκτασιν αὐτῶν βαρύνεται καὶ εὐγαίνῃ ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ ἀνάμεσα εἰς τοὺς ψαλμούς νὰ γίνεσθαι καὶ ἀνάγνωσις καὶ προσευχή, ἵνα ὁ λαὸς ἀναπαύεται ὀλίγον, καὶ μὲ τὴν ποικιλίαν ταύτην νεαρώτερος ὁ νοῦς γινόμενος καὶ νηφαλιώτερος, ὡς λέγει ὁ μέγας Βασίλειος, (ὄρ. κατὰ πλάτ. λζ'.) ἀρχινᾷ πάλιν νὰ ψάλλῃ τοὺς ψαλμούς. Καὶ τούτῃ εἶναι ἡ ἀφορμὴ, διὰ τὴν ὁποῖαν οἱ θεοὶ Πατέρες ἐμοίρασαν τὸ ψαλτήριον εἰς διάφορα καθίσματα, καὶ ἀναμεταξὺ τῶν καθισμάτων ἔβαλαν καὶ εὐχάς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς πολλὰ ψαλτήρια καὶ χειρόγραφα καὶ τυπωμένα (1). Ὅρα καὶ τὸν οέ. τῆς ε'.

ΚΑΝΩΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ, τὴν αὐτὴν λειτουργίαν τῶν εὐχῶν πάντοτε καὶ ἐν ταῖς ἐννάταις, καὶ ἐν ταῖς ἐσπέραις ὀφείλει γίνεσθαι.

Ἑρμηνεία.

Καθὼς ὁ ριδ'. Κανὼν τῆς ἐν Καρθ. (ὄν καὶ ἀνάγνωθι) διδάσκει, νὰ λέγωνται ἀπὸ ὄλους αἱ παρὰ τῆς Συνόδου κεκυρωμένοι εὐχαὶ, καὶ ὄχι νέαι ἄλλαι, τοιοῦτοτρόπως φαίνεται νὰ λέγῃ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν διορίζων, ὅτι ἡ τάξις τῶν εὐχῶν πρέπει νὰ φυλάττεται ἡ αὐτὴ, καὶ εἰς τὰς ἐννάτας, καὶ εἰς τὰς ἐσπερινὰς ὑμνωδίας, καὶ νὰ μὴ συνθέτῃ ὁποῖος θέλῃ ἐδικὰς του ἄλλας εὐχάς· ἀρκετὰ γὰρ εἶναι αἱ παραδεδομένοι.

ΚΑΝΩΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ, δεῖν ἰδίᾳ πρῶτον μετὰ τὰς ὀμιλίας τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν κατηχομένων εὐχὴν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν τοὺς κατηχομένους, τῶν ἐν μετανοίᾳ τὴν εὐχὴν γίνεσθαι, καὶ τούτων προσελθόντων ὑπὸ χεῖρα καὶ ὑποχωρησάντων, οὕτω τῶν πιστῶν τὰς εὐχὰς γίνεσθαι τρεῖς, μίαν μὲν τὴν πρώτην διὰ σιωπῆς, τὴν δὲ δευτέραν καὶ τρίτην, διὰ προσφωνήσεως πληροῦσθαι· εἴθ' οὕτω τὴν εἰρήνην δίδεσθαι. Καὶ μετὰ τὸ τοὺς Πρεσβυτέρους δοῦναι τῷ ἐπισκόπῳ τὴν εἰρήνην, τότε τοὺς λαϊκοὺς τὴν εἰρήνην δίδουσι, καὶ οὕτω τὴν ἁγίαν προσφορὰν ἐπιτελεῖσθαι, καὶ μόνοις ἐξὸν εἶναι τοῖς ἱερατικοῖς εἰσιέναι εἰς τὸ θυσιαστήριον καὶ κοινωνεῖν.

Ἑρμηνεία.

Καὶ ἡ τάξις καὶ ἀκολουθία τῆς ἱερᾶς λειτουργίας ἄλλοια ἦτον εἰς τοὺς παλαιοὺς καιροὺς ἀπὸ τὴν τωρινὴν, ὡς ὀφθαλμῶδες γίνεται τοῦτο ἀπὸ τοῦ παρόντος Κανόνος. Λέγει γὰρ οὗτος, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἱερατικῆς λειτουργίας, ἀφ' οὗ πρῶτον κάμους διδασχὴν οἱ ἐπίσκοποι (2), νὰ γίνεσθαι ἡ εὐχὴ τῶν κατηχομένων ἀβαπτίστων (ἡ ὁποία εὐχὴ καὶ τώρα λέγεται ἐν ταῖς ἱερατικῆς λειτουργίαις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου), καὶ ἀφ' οὗ εὐγουν οἱ κατηχομένοι ἔξω, νὰ γίνεσθαι ἡ εὐχὴ τῶν βεβαπτισμένων μὲν χριστιανῶν, διὰ δὲ τὰ ἁμαρτήματα ὅπου ἔκαμαν, μετανοούντων, ἐπιτιθεμένης καὶ τῆς χειρὸς τοῦ ἱερέως εἰς τὰς κεφαλὰς των· περὶ οὗ ὄρα τὸν ιδ'. τῆς α'. (αὕτῃ δὲ ἡ εὐχὴ τώρα οὐ λέγεται), καὶ ἀφ' οὗ εὐγουν ἔξω καὶ αὐτοὶ, νὰ γίνωνται τρεῖς εὐχαὶ τῶν πιστῶν, ἡ μίαν μὲν μυστικῶς, ἡ δὲ ἄλλαις δύο ἐκφώνως (τώρα δὲ δύο μόνον εὐχαὶ λέγονται τῶν πιστῶν, καὶ αὐταὶ μυστικῶς, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς λειτουργίαις τοῦ Χρυσοστόμου καὶ Βασιλείου)· ἀφ' οὗ δὲ καὶ αὐταὶ πληρωθοῦν, νὰ δίδεται ἡ εἰρήνη, ἣτοι νὰ γίνεσθαι ὁ ἀσπασμὸς τῶν ἱερέων μετὰ τοῦ ἐπισκόπου, καὶ τῶν λαϊκῶν μετὰ τῶν λαϊκῶν, ὅς τις ἀσπασμὸς ὀνομάζεται εἰρήνη, διατὶ εἶναι σημεῖον ἀγάπης καὶ εἰρήνης (3)· καὶ ἀφ' οὗ ταῦτα πάντα τελει-

(1) Περὶ τῆς ψαλμωδίας ταύτης καὶ τῆς ἐν μέσῳ γινομένης προσευχῆς, ὄρα τὴν ὑπόσημ. τοῦ οε'. τῆς ε'.

(2) Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰουστίνος ἐν τῇ β'. ἀπολογίᾳ, ὅτι εἰς τοὺς καιροὺς τοῦ ἐγίνετο. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιδ'. τῆς ε'.

(3) Ἀρχαιοτάτη εἶναι ἡ συνήθεια τοῦ ἀσπασμοῦ ἐν τῇ

λειτουργίᾳ. Λέγει γὰρ τὸ νζ'. κηφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν Διαταγ. «λεγέτω ὁ παρεστὼς τῷ Ἀρχιερεὶ Διάκονος, μὴ τις κατὰ τινος, μὴ τις ἐν ὑποκρίσει» καὶ πάλιν. «Ἀσπαζέσθωσαν ἀλλήλους οἱ ἄνδρες, καὶ ἀλλήλας αἱ γυναῖκες, τῷ ἐν Κυρίῳ φιλήματι» καὶ οἱ τοῦ Κλήρου τὸν Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ μὴ τις ὁλλίως, ὡς Ἰούδας τὸν Κύριον φιλήματι παρέδωκε.» Τοῦτο τὸ ἴδιον λέγει καὶ ὁ Ἰου-

ωθοῦν, νὰ γίνεται ἡ μετουσίωσις τῶν Μυστηρίων, καὶ οὕτως, οἱ μὲν ἱερωμένοι μόνον νὰ ἔχουν τὴν ἄδειαν νὰ κοινωνοῦν μέσα εἰς τὸ Βῆμα, οἱ δὲ λαϊκοὶ δηλ. ἔξω τοῦ βήματος (1).

ΚΑΝΩΝ Κ'.

Ἐπισημαίνεται ὅτι οὐ δεῖ διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ πρεσβυτέρου καθέζεσθαι. Ὁμοίως δὲ ἔχειν τιμὴν καὶ τοὺς διακόνους ὑπὸ τῶν ὑπηρέτων, καὶ πάντων τῶν κληρικῶν.

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει ὁ διάκονος νὰ καθέσθαι ἔμπροσθεν τοῦ πρεσβυτέρου ἀφ' ἑαυτοῦ του, εἰ μὴ μόνον ὅταν προσταχθῇ νὰ καθίσῃ ἀπὸ αὐτόν, καθὼς ὁ παρῶν κανὼν διορίζεται. Ἀλλὰ καὶ τὸν διάκονον πρέπει νὰ τιμῶσιν οἱ κατώτεροι ὑπηρετῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ ὅλοι οἱ κληρικοί, μὲ τὸ νὰ μὴ κάθηνται δηλ. καὶ αὐτοὶ ἔμπροσθέν του, ἂν δὲν προσταχθῶσιν ἀπὸ αὐτόν. Ὅρα καὶ τὸν ἱ. τῆς α. καὶ τὴν ὑποσημ. τοῦ ἱ. τῆς α.

ΚΑΝΩΝ ΚΑ'.

Ἐπισημαίνεται ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἔχειν χώραν ἐν τῷ διακονικῷ, καὶ ἄπτεσθαι ἱερῶν σκευῶν. ἢ Τῆς ς'. ἱ.

Ἑρμηνεία.

Διορίζεται ὁ παρῶν κανὼν, ὅτι κανέννας ἀπὸ τοὺς ὑπηρέτας νὰ μὴ ἐμβαίη μέσα εἰς τὸ διακονικόν (2), καὶ νὰ πιάνη τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ ἄμφια. Ὅρα καὶ τὸν ἱ. τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΒ'.

Ἐπισημαίνεται ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτην ὁράριον φορεῖν, οὐδὲ τὰς θύρας ἐγκαταλιμπάνειν.

στίνος, ἀπολογία β'. καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς παιδαγ. γ'. Ὁ δὲ Ἱεροσολύμων Κύριλλος κατηχήσει ἱ. λέγει, ὅτι τὸ φίλημα εἶναι σημάδι, πῶς αἱ ψυχαὶ τῶν φιλοῦντων εἶναι ἐνωμέναι, καὶ πῶς ἐξώρισαν ἀπὸ λόγου των κάθε μνησικακίαν. «Σημεῖόν ἐστι τὸ φίλημα τοῦ ἀνακραθῆναι τὰς ψυχὰς, καὶ πᾶσαν ἐξορίζειν μνησικακίαν.» Ὅρα Εὐστρατ. σελ. 275.

(1) Ἐπειδὴ δὲ ὁ λόγος περὶ λειτουργίας ἐστὶ, σημειοῦμεν ἐδῶ πέντε τινὰ, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἠξεύρουν οἱ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ Ἱερεῖς ἁ. εὐθὺς ὅπου πάρη καιρὸν ὁ Ἱερεὺς διὰ νὰ λειτουργήσῃ, πρέπει ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ νὰ μὴ κάθωνται ἔξω τῆς Ἐκκλησίας καὶ φλυαροῦν, ἀλλὰ νὰ ἐμβαίνουν μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ διαβάζωνται αἱ ὥραι ἐν ὧν προσκομίζει ὁ Ἱερεὺς β'. ἀφ' οὗ προσκομίσῃ καὶ μνημονεύσῃ τὰ ἱερὰ ὀνόματα ὅλα ὅσα ὁ Ἱερεὺς, πρέπει νὰ κτυπᾷ ἀπὸ μέσα, διὰ νὰ ἀκούσουν οἱ ἔξω Χριστιανοί, καὶ οὕτω νὰ εὐχαίνουν ἀπὸ τὰ στασίδια, καὶ στεκόμενοι ἀσκεπεῖς ὁ κάθε Χριστιανός, νὰ μνημονεύῃ κρυφὰ τὰ ὀνόματα τῶν γονέων, καὶ τῶν ἄλλων του συγγενῶν, καὶ ὁ Ἱερεὺς ἔσωθεν ἄλλο τι νὰ μὴ λέγῃ, πάρεξ, μνήσθητι, Κύριε, μνήσθητι, Κύριε. Ἔως ὅτου νὰ τελειώσουν ὅλοι τὰ ὀνόματα ὅπου ἔχουν, καὶ νὰ ἔμβουν εἰς τὰ στασίδια τῶν γ'. οἱ Ἱερεῖς δὲν πρέπει νὰ εὐλογοῦν μὲ τὸ χέρι, οὔτε τὴν πρόθεσιν ἐν τῇ εὐχῇ αὐτῆς, οὔτε τὴν ἄνω καθέδραν, ἀλλὰ μόνον νὰ κάμνου σχῆμα πρὸς αὐτάς, καθὼς τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ ἱβ'. Κανὼν τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, τὸν ὅποιον ὄρα ἔμπροσθεν εἰς τὴν ὑποσημείωσιν τοῦ κα. τῆς παρούσης Συνόδου δ'. οἱ Ἱερεῖς, ὅταν λειτουργοῦν τὴν τοῦ ἁγίου Βασιλείου λειτουργίαν, πρέπει ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς μετουσίωσις καὶ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν μυστηρίων νὰ μὴ λέγουν τὸ, μεταβαλὼν τῷ πνεύματί σου τῷ ἁγίῳ, διατὶ αὐτὸ εἶναι προσθήκη τινὸς ἀμαθοῦς καὶ τολμηροῦ, ὅστις, ἐναντιούμενος, ὡς φαίνεται, εἰς τοὺς Λατίνους, ἐπῆρε τὰ λόγια ταῦτα ἀπὸ τὴν λειτουργίαν

τοῦ Χρυσοστόμου, καὶ τὰ ἔβαλεν εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Βασιλείου. Ὅθεν οὐδὲ εἰς τὰς παλαιὰς χειρογράφους λειτουργίας ταῦτα εὐρίσκονται, ὡς ἡμεῖς ἐρευνήσαμεν, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὴν σύνταξιν ἔχουν ἐκεῖ τόπον τὰ τοιαῦτα λόγια. Ἐ. δὲ καὶ τελευταῖον δίδω εἶδον, ὅτι τὰ παλαιὰ τελικτάρια καὶ βιβλία τῶν λειτουργιῶν, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἁγιασμοῦ τῶν Μυστηρίων δὲν ἔχουν τὸ, Κύριε ὁ τὸ πανάγιόν σου Πνεῦμα, οὔτε τοὺς στίχους, ἀλλ' εὐθὺς μετὰ τὸ εἰπεῖν «Καὶ κατάπεμψον τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκαίμενα δῶρα ταῦτα», ἔχουν τὸ, «Καὶ ποίησον τὸν μὲν ἄρτον τοῦτον κτλ.», τινὲς γὰρ νεώτεροι ταῦτα προσέθησαν τάχα δι' εὐλάβειαν, τὰ ὅποια οὐδένα τόπον ἔχουν ἐκεῖ ἐὰν ὅμως θέλῃ τινὰς νὰ λέγῃ ταῦτα ἐλκόμενος ἀπὸ τὴν συνήθειαν, ἢς τὰ λέγῃ πρὸ τῆς εὐχῆς, τῆς ε' «Ἐτι προσφέρομέν σοι τὴν λογικὴν ταύτην λατρείαν κτλ.»

(2) Διακονικὸν ὠνομάζετο τὸ σκευοφυλάκιον. ὠνομάσθη δὲ οὕτω, διατὶ μέσα εἰς αὐτὸ ἐτοίμαζον τὰ ἱερὰ σκεύη οἱ Διάκονοι πρὸς ὑπηρεσίαν τῶν Ἀρχιερέων καὶ Πρεσβυτέρων, τὸ ὅποιον ὠνομάζεται καὶ μενσατόριον, κατὰ τὸν Ἀναγνώστην Θεόδωρον, ἀπὸ τοῦ μένσα, ὃ δηλοῖ λατινιστὶ τράπεζα. Τοῦτο δὲ ἦτον ὡσάν μίαν ἄλλη πρόθεσιν εἰς τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ βήματος, κατὰ τὸν Θεσσαλονίκης Συμεῶν. Βλεπόντων ἡμῶν δηλ. ἀπὸ τὸ βῆμα πρὸς δυσμὰς, καθὼς φαίνεται εἰς τὰ καθολικὰ τῶν Μοναστηρίων τοῦ ἁγίου Ὁρους. Μερικοὶ δὲ θέλουσιν, ὅτι τὸ σκευοφυλάκιον καὶ διακονικὸν αὐτὸ, νὰ ἐγίνετο καὶ ἀπὸ τὸ μέρος τὸ δεξιόν, ἦτοι ὅπου εἶναι ἡ ἁγία πρόθεσις, συμπεραίνοντες τοῦτο ἀπὸ τὸν ἱβ'. Κανὼνα τοῦ ἁγίου Νικηφόρου, ὅστις ἐμποδίζει νὰ μὴ γίνετα σφραγίς ἐν τῇ εὐχῇ τοῦ σκευοφυλακίου εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον, ἦτοι νὰ μὴ εὐλογῇ ὁ Ἱερεὺς μὲ τὸ χέρι τὰ ἐν τῇ πρόθεσει τίμια δῶρα, ὅταν λέγῃ τὴν εὐχὴν τῆς προθέσεως. Ὅρα καὶ τὸν Ἱωάννην Ναθαναὴλ τὸν Οἰκονόμον ἐν τῇ ἐρμηνείᾳ τῆς λειτουργίας (κεφ. ιζ'. σελ. ια').

Ἑρμηνεία.

Δὲν πρέπει ὁ ὑπηρέτης καὶ θυρωρὸς τῆς ἐκκλησίας ὄραριον νὰ φορῇ (1), οὐδὲ τὰς θύρας τῶν κατηχομένων καὶ μετανοούντων ἀνδρῶν νὰ ἀφίη ἐν τῷ καιρῷ τῆς θείας λειτουργίας, ἀλλὰ ταύτας νὰ ἐπιτηρῇ ἀσφαλῶς. Δι' ὃ καὶ τὸ νζ'. κεφ. τοῦ β'. βιβλ. τῶν ἀποστολικῶν διαταγ. λέγει· «Φυλαττέσθωσαν δὲ αἱ θύραι μὴ τις ἄπιστος εἰσέλθῃ, ἢ ἀμύητος.» Καὶ τοῦτο σημαίνει καὶ τὸ παρὰ τοῦ διακόνου ἐκφωνούμενον· «Τὰς θύρας, τὰς θύρας ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν (2).»

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἀναγνώστας ἢ ψάλτας ὄραριον φορεῖν, καὶ οὕτως ἀναγινώσκειν ἢ ψάλλειν.

Ἑρμηνεία.

Ἄλλ' οὔτε οἱ ἀναγνώσται καὶ ψάλται πρέπει νὰ φοροῦσιν ὄραριον, καὶ μὲ αὐτὸ νὰ ἀναγινώσκουν καὶ νὰ ψάλλουν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, κατὰ τὸν κανόνα τοῦτον, ὡς μὴ χρησιμεῖον εἰς αὐτούς. Ὅρα καὶ τὸν λγ'. καὶ οέ. τῆς ε'.

ΚΑΝΩΝ ΚΔ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἱερατικούς ἀπὸ πρεσβυτέρων ἕως διακόνων καὶ ἐξῆς, τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, ἕως ὑπηρετῶν, ἢ ἀναγνώστων, ἢ ψαλτῶν, ἢ ἐφορμιστῶν, ἢ θυρωρῶν, ἢ τοῦ τάγματος τῶν ἀσκητῶν, εἰς καπηλεῖον εἰσιέναι.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι νὰ μὴ ἐμβαίνουν μέσα εἰς καπηλεῖον, τῶσον οἱ τοῦ βήματος ἱερωμένοι, ὅσον καὶ οἱ ἔξω τοῦ βήματος κληρικοὶ καὶ ἐκκλησιαστικοὶ, ὑποδιάκονοι, λέγω, ἀναγνώσται, ψάλται, ἐφορμισταί, θυρωροὶ καὶ ἀσκηταί. Ὅρα καὶ τὸν μβ'. Ἀποστολικόν.

ΚΑΝΩΝ ΚΕ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ὑπηρέτας ἄρτον διδόναι, οὐδὲ ποτήριον εὐλογεῖν.

(1) Ὅραριον, ἄλλοι μὲν εἶπον ὅτι ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ οναρε, ὃ δηλοῖ τὸ εὐχεσθαι λατινικῶς, διατὶ τοῦτο κρατῶν ὁ Διάκονος λέγει τὰς αἰτήσεις· ἄλλοι δὲ ὅτι ἀπὸ τοῦ ἰορα, ὃ δηλοῖ τὴν ὄραν λατινικῶς, ἐπειδὴ δι' αὐτοῦ δεικνύει ὁ Διάκονος τὴν ὄραν καὶ τὸν καιρὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, ὧν εἰς εἶναι καὶ ὁ Νικόλαος Βούλγαρις, ἐν τῇ ἱερᾷ κατηχήσει. Ὁ δὲ Βαλασαμῶν καὶ ὁ Βλάσταρις ἐτυμολογοῦσιν αὐτὸ ἀπὸ τοῦ ὄρω, διατὶ τοῦτο κρατῶν ὁ Διάκονος ὄρα καὶ ἐπιτηρεῖ τί δεῖ γενέσθαι ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ. Ὁ δὲ Θεσσαλονίκης Συμεὼν λέγει, ὅτι διὰ τοῦτο λέγεται ὄραριον, διατὶ ὄραιζει καὶ στολλίζει τὸν Διάκονον. Ἄριστα ὁμῶς καὶ προσφύεστατα ἐν τῷ κατὰ Ἀζύμων ἐξηγεῖ ὁ σοφώτατος καὶ πολυμαθέστατος Εὐστράτιος ὁ Ἀργέντης λέγων, ὅτι ἐτυμολογεῖται ἀπὸ τοῦ ορα, ὃ δηλοῖ τὸ στόμα κατὰ λέξιν, λατινικὴν μὲν, μεταγενεστέραν δέ. Τὸ ὄραριον λοιπὸν θέλει νὰ εἴπῃ ὀρόνιον, ἢ μανδύλιον διὰ σπόγγισμα τοῦ στόματος, ἐπειδὴ ὅταν ὁ Διάκονος μετέδιδεν ἀπὸ τὸ ἅγιον ποτήριον εἰς τοὺς Χριστιανοὺς (ὡς εἶπομεν εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ κγ'. τῆς ε'), εἶχε τὸ ὄραριον αὐτὸ εἰς τὸν ὄμῶν του, καὶ τὸ μὲν περισσότερον μέρος ἐκρέματο ἔμπροσθεν, τὸ ὅποιον ἐκράτει μὲ τὰ τρία δάκτυλα τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, τὸ δὲ ἅγιον ποτήριον ἐκράτει μὲ τὰ λοιπὰ δύο δάκτυλα τῆς αὐτῆς χειρὸς συμβοηθούσης καὶ τῆς ἀριστερᾶς· ὅθεν ὅσοι προσήρχοντο καὶ ἔπινον ἐκ τοῦ ἁγίου ποτηρίου, παρευθὺς ἀπεσπόγγιζον τὸ στόμα αὐτῶν εἰς τὸ ὄραριον. Εἰς τοιαύτην σημασίαν τοῦ μανδύλου ἐμεταχειρίσθη καὶ ὁ ἅγιος Ἀμβρόσιος τὸ ὄραριον ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Σατύρου, καὶ ἀντὶ τοῦ σουδαρίου, ἦτοι τοῦ μανδύλου, ὅπου ἦτο τοῦ Λαζάρου τὸ πρόσωπον σκεπασμένον, κατὰ

τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ αὐτὸς θεῖος Ἀμβρόσιος λέγει, ὅτι ἦτο σκεπασμένον μὲ ὄραριον. Ἄλλὰ καὶ τὰ Σμικλίνθια τοῦ θείου Παύλου (Ἠράξ. ιθ'. 12.), μὲ τὰ ὅποια ἐγένοντο διάφοροι ἰατρεῖαι εἰς τοὺς ἀσθενεῖς, ὄραρια καὶ σουδάρια ἦσαν κατὰ κυριολεξίαν, ἦτοι μανδύλια, ρινδύμακτρα, ὡς λέγει ὁ Βαρῖνος, ἀγκαλὰ καὶ ἄλλοι λέγουσιν, ὡς ὁ Ἠσύχιος, νὰ ἦσαν τὰ φακίδια τῆς κεφαλῆς, ἢ τὰ ζωνάρια τῶν ἱερέων. Τὴν σήμερον δὲ τὰ ὄραρια ταῦτα εἰς τοὺς Διακόνους εἰς ἄλλο τι δὲν χρησιμεῖον, πᾶρεξ εἰς στολισμὸν καὶ ὄραϊσμὸν, καὶ εἰς τὸ νὰ εἰκονίζωνται δι' αὐτῶν αἱ πτέρυγες τῶν Σεραφίμ, κατὰ τὴν ἀναγωγικὴν ἐρμηνείαν ὅπου τῶν κάμνει Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης. Δι' ὃ καὶ τὸ, ἅγιος, ἅγιος, ἅγιος ὁ τῶν Σεραφίμ ὕμνος, εἰς πολλὰ ὄραρια φαίνεται ἐντετυπωμένος. Ἄλλὰ καὶ ὁ Σουίδας εἰς τὴν λέξιν φωσώνιον, ἐκμαγεῖον τοῦ προσώπου καλεῖ τὸ ὄραριον. Τὸ δὲ κισώτιον τὸ ἀργυρῶν, ὅπερ βαστάζουν οἱ Διάκονοι ἐπὶ τοῦ ὄμου ἐν ταῖς ἱεραῖς τοῦ ἁγίου Ὅρους Μοναῖς ὅταν θυμιῶσι, δι' ἄλλην οὐδεμίαν χρεῖαν καὶ νόημα, ὡς δοκεῖ μοι, ἐπενοήθη, εἰ μὴ ἵνα ἀποτίθεται εἰς αὐτὸ θυμιώμενον λιθάνι, ὅπερ κισώτιον κατ' ἀρχὰς ἀκαλλώπιστον ἦν ἤδη εἰς τοιοῦτον σχῆμα καλλωπισμοῦ προελήλυθε διὰ τὸν τῆς Ἐκκλησίας στολισμὸν.

(2) Οἱ Πυλωροὶ δὲ καὶ Θυρωροὶ λέγονται καὶ Ὀστιάριοι, τὸ ὅποιον ὄνομα ὁ Σουίδας καὶ διὰ τοῦ ο μικροῦ γράφει· ὅστια γὰρ λατινιστὶ ἢ θύρα ὀνομάζεται, καὶ διὰ τοῦ ω μεγάλου, ἀπὸ τοῦ ὠθεῖν ἐλληνικοῦ, ἐπειδὴ οὗτοι ὠθούν, καὶ δὲν ἀφίγον νὰ εἰσέλθῃται κατηχοούμενος. Τρεῖς δὲ ἦσαν οἱ ὀστιάριοι, καὶ ὄρα τὸν Χρῆσανθον (σελ. λέ. τοῦ Συνταγματοῦ).

Ἑρμηνεία.

Δέν πρέπει οἱ ὑπηρέται τῆς Ἐκκλησίας, εἴτε Ὑποδιάκονοι εἶναι, εἴτε οἱ κατώτεροι Κληρικοί, νά μεταλαμβάνουσι τινάς τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, ἢ νά εὐλογῶσι τὸ ποτήριον τοῦ αἵματος τοῦ Κυρίου κατὰ τὸν Κανόνα τοῦτον· ἢ γὰρ εὐλογία αὕτη μόνου τοῦ Ἱερέως εἶναι ἰδίᾳ καὶ τοῦ ἀρχιερέως· ἢ δὲ μετάδοσις τοῦ θείου Ἄρτου κυρίως μὲν εἶναι τοῦ Ἱερέως, ὑπουργικῶς δὲ εἶναι καὶ τοῦ διακόνου μόνον, ὡς εἴπομεν εἰς τὴν ὑπόσημ. τοῦ κγ' τῆς ς'. ἀλλ' οὐχὶ καὶ τῶν κατωτέρων Κληρικῶν. Ὅρα καὶ τὴν ὑπόσημ. τοῦ ιε' τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΓ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐφορκίζειν τοὺς μὴ προαχθέντας ὑπὸ Ἐπισκόπων, μήτε ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, μήτε ἐν ταῖς οἰκίαις.

Ἑρμηνεία.

Διορίζει ὁ παρὼν κανὼν, ὅτι δέν πρέπει νά κατηχοῦν οὔτε εἰς τὰς Ἐκκλησίας, οὔτε εἰς τὰ ὀσπήτια ἐκεῖνοι ὅποῦ δέν προσβλήθησαν εἰς τοῦτο διὰ χειροθεσίας τοῦ Ἀρχιερέως ἢ τοῦ Χωρεπισκόπου, ταῦτόν εἰπεῖν τοῦ ἔχοντος χώραν Ἐπισκόπου, κατὰ τὸν ι. τῆς Ἀντιοχ. ὅν καὶ ἀνάγνωθι μὲ τὴν εἰς αὐτὸν ὑποσημείωσιν.

ΚΑΝΩΝ ΚΖ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Ἱερατικούς, ἢ Κληρικούς, ἢ λαϊκοὺς, καλουμένους εἰς ἀγάπην, μέρη αἶρειν, διὰ τὸ, τὴν (1) ὕβριν τῇ τάξει προστρίβασθαι τῇ ἐκκλησιαστικῇ.

Ἑρμηνεία.

Εἰς τὰς γινομένας ἀγάπας, ἥτοι συμπόσια, ἐκαλοῦντο μὲν οἱ πτωχοὶ, ἐκαλοῦντο δὲ καὶ οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί. Δι' ὃ προστάζει ὁ παρὼν Κανὼν, ὅτι καὶ οἱ λαϊκοὶ μὲν, κατ' ἐξοχὴν δὲ οἱ Ἱερωμένοι καὶ Κληρικοί νά μὴ παίρνουσι μερίδια φαγητῶν ἀπὸ τὰ τοιαῦτα συμπόσια καὶ τὰ ὑπάγουσιν εἰς τοὺς οἴκους τῶν, ἐπειδὴ τοῦτο εἰς ὕβριν γίνεται καὶ ἀτιμίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως αὐτῶν, μὲ τὸ νά δείχνουν ὅτι εἶναι λαίμαργοι καὶ ἀχόρταγοι οἱ ποιοῦντες αὐτό. Ὅρα καὶ τὸν οδ' τῆς ς'.

ΚΑΝΩΝ ΚΗ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐν τοῖς Κυριακοῖς, ἢ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις τὰς λεγομένας ἀγάπας ποιεῖν, καὶ ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ ἐσθίειν καὶ ἀκούδιτα στρωννύειν.

Ἑρμηνεία.

Ὁ παρὼν Κανὼν αὐτολεξεῖ οδ' τῆς ς'. ἐστὶν ἀπὸ τοῦτον ἐρανισθεῖς, καὶ ὄρα τὴν ἐρμηνείαν αὐτοῦ ἐκεῖ.

ΚΑΝΩΝ ΚΘ'.

Ὅτι οὐ δεῖ Χριστιανοὺς Ἰουδαίζειν, καὶ ἐν τῷ Σαββάτῳ σχολάζειν, ἀλλὰ ἐργάζεσθαι αὐτοὺς ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τὴν δὲ Κυριακὴν προτιμῶντας, εἴ γε δύναιντο, σχολάζειν ὡς Χριστιανοί, εἰ δὲ εὐρεθεῖεν Ἰουδαῖσται, ἔστωσαν ἀνάθεμα παρὰ Χριστῶ.

Ἑρμηνεία.

Τὸ μὲν Σάββατον, ὡς καὶ τὸ ὄνομά του δηλοῖ, ἦτο ἐορτὴ καταπαύσιμος τοῦ παλαιοῦ Νόμου, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ Ἰουδαῖοι καταπαύουσιν ἀπὸ κάθε ἐργόχειρον, ἢ δὲ Κυριακὴ εἶναι ἐορτὴ καταπαύσιμος τῆς νέας χάριτος τοῦ Εὐαγγελίου. Λοιπὸν οἱ Χριστιανοὶ δέν πρέπει τῆς χάριτος ὄντες υἱοί, νά ἐορτάζουσι καὶ νά σχολάζουσι εἰς τὸ Σάββατον, καὶ κατὰ τοῦτο νά Ἰουδαίωσι, καθὼς διορίζει ὁ παρὼν Κανὼν, ἀλλὰ τῷ Σαββάτῳ μὲν νά ἐργάζωνται, τὴν δὲ Κυριακὴν, τιμῶντες διὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου, νά σχολάζουσι εἰς αὐτήν, ἐὰν δύνωνται (2).

(1) Τὸ τὴν, περιττὸν δοκεῖ.

(2) Σημείωσαι ὅτι ἀγκαλὰ καὶ ὁ παρὼν Κανὼν οὐκ ἀναγκαστικῶς προστάζει νά ἀργοῦσι κατὰ τὴν Κυριακὴν οἱ Χριστιανοί, ἀλλὰ ἐπρόσθεσε τὸ, ἐὰν δύνανται καὶ ἔχουν τὸν τρόπον νά ἀρ-

γοῦν μὲ ὄλον τοῦτο οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐδιώρισαν ἀναγκαίως νά ἀργοῦσι κατὰ τὴν Κυριακὴν ὅλοι οἱ Χριστιανοί, πλην τῶν γεωργῶν. Ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς γεωργοὺς αὐτοὺς ἡ νδ'. Νεαρά Λέοντος τοῦ σοφοῦ ἐδιώρισε μετὰ ταῦτα νά σχολάζουν κατὰ τὴν